

RAPORT 2018

BIZNES NA RZECZ BIORÓŻNORODNOŚCI

Dobre praktyki

WYDAWCA:

ZAKŁADY TŁUSZCZOWE „KRUSZWICA” S.A.
ul. Niepodległości 42, 88-150 Kruszwica

PARTNERZY MERYTORYCZNI:

UNIWERSYTECKIE CENTRUM BADAŃ
NAD ŚRODOWISKIEM PRZYRODNICZYM
I ZRÓWNOWAŻONYM ROZWOJEM

Szanowni Państwo,

oddajemy w Wasze ręce pierwszy w Polsce raport „Biznes na rzecz bioróżnorodności”. Mamy nadzieję, że zaprezentowane w nim praktyki staną się inspiracją także dla innych firm, a nasza inicjatywa otworzy przestrzeń do dyskusji na temat wpływu biznesu na środowisko, w którym żyjemy.

Otoczająca nas przyroda jest nieodłącznym elementem prowadzenia biznesu. Korzystamy z jej zasobów, więc żeby móc się cieszyć jej dobrami w długiej perspektywie, musimy ją chronić. Tę zależność dostrzega coraz więcej firm. Różnorodność biologiczna jest elementem ich biznesu, a podjęcie działań na rzecz jej zachowania i ochrony to nie tylko kwestia wizerunkowa, ale także przejaw odpowiedzialnego i długofalowego myślenia o świecie i ludziach – pracownikach, klientach, interesariuszach.

ZT „Kruszwica” S.A. kieruje się zasadami odpowiedzialnego i zrównoważonego rozwoju, co przejawia się m.in. dbałością o środowisko naturalne i stałym doskonaleniem działań w tym zakresie. Od ośmiu lat prowadzimy jeden z największych projektów na rzecz różnorodności biologicznej w Polsce – program „Z Kujawskim pomagamy pszczołom”. Jest to jednocześnie najdłużej działający program poświęcony edukacji i działaniom na rzecz poprawy warunków życia pszczół w Polsce. Zdobyte w tym czasie doświadczenia pozwalają nam jeszcze lepiej dostrzegać potrzebę poszerzenia świadomości w zakresie bioróżnorodności, ochrony zasobów naturalnych i jeszcze szerzej – Celów Zrównoważonego Rozwoju.

Celem naszej inicjatywy jest stworzenie przestrzeni do dyskusji, wymiany doświadczeń, oraz zaprezentowania najciekawszych praktyk biznesu, dotyczących tematu ochrony różnorodności biologicznej. Oprócz przedstawicieli biznesu, do współpracy zaprosiliśmy także ekspertów z organizacji pozarządowych i środowiska akademickiego. Wierzymy, że to pomoże w lepszym zrozumieniu wzajemnych potrzeb i budowaniu partnerstwa między różnymi środowiskami dążącymi do jednego celu, którym jest ochrona i poszanowanie środowiska naturalnego.

Nie chcemy mówić jedynie o teorii, ale przede wszystkim skupić się na wdrażaniu w życie praktyki. Ważne jest, aby robić to już dziś, bo choć biznes przywiązany jest do natychmiastowych efektów, Cele Zrównoważonego Rozwoju osiąga się planując długoterminowo. To powolne, ale sukcesywne umacnianie organizacji i zapewnianie jej bardziej stabilnego środowiska funkcjonowania i rozwoju.

Szczególnie zależy nam na tym, aby zebrane w raporcie wnioski i przykłady stały się inspiracją dla kolejnych działań z zakresu ochrony bioróżnorodności i pretekstem do zakrojonego na szeroką skalę dialogu. Dobry biznes dobrze wpływa na swoje otoczenie – to zadanie dla nas wszystkich. Liczę na to, że pierwsze Forum „Biznes na rzecz bioróżnorodności” będzie początkiem wspólnych działań.

Wojciech Jachimczyk
Prezes Zarządu ZT „Kruszwica” S.A.

Spis treści

List od organizatora	3
----------------------------	---

■ Część I – Wprowadzenie

Bioróżnorodność największym i najmniej docenianym skarbem ludzkości – prof. dr hab. Piotr Skubała, Uniwersytet Śląski	8
Biznes a ochrona środowiska. Jak wdrażać dobrą praktykę? – dr hab. inż. Zbigniew Karaczun, profesor Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego	11
Pszczoły kluczowym elementem różnorodności biologicznej – Katarzyna Dytrych, grupa ekspercka „Za górami, za lasami”	15

■ Część II – Dobre praktyki w Polsce

1. Zakłady Tłuszczowe „Kruszwica” S.A. – program „Z Kujawskim pomagamy pszczołom”	20
2. Carrefour Polska Sp. z o.o. – wprowadzenie produktów z certyfikatem FSC®	22
3. Carrefour Polska Sp. z o.o. – projekt „Pszczele hotele”	23
4. CEMEX Polska Sp. z o.o. – program „Pszczoły i trzmielę nasi przyjaciele”	24
5. CEMEX Polska Sp. z o.o. – projekt „Lipówka – kopalnia przywrócona naturze”	25
6. FRoSTA Sp. z o.o. – wprowadzenie wszystkich produktów z certyfikatem MSC	26

7. PGE Polska Grupa Energetyczna S.A. – projekt „Rekultywacja – Góra Kamieński”	27
8. Polpharma – analiza zawartości API – substancji aktywnych z produkcji farmaceutycznej w ściekach technologicznych i oczyszczonych	28
9. Fabryka Cukierków Pszczółka Sp. z o.o. – program „Pszczółka ratuje pszczoły dziko żyjące”	29
10. UPM Raflatac – program „Rzeki dla życia”	30
11. UPM Raflatac – wprowadzenie materiałów etykietowych z papieru z certyfikatami FSC i PEFC	31
12. Grupa Tauron – program „Bocian nasz”	32
13. Żywiec Zdrój S.A. – program „Kwiatne Łąki”	33

Część III – Dobre praktyki na świecie

14. Dilmah – program ochrony bioróżnorodności ekosystemów morskich na Sri Lance	36
15. IKEA – zrównoważona uprawa bawełny w Pakistanie i Indiach – Better Cotton Initiative (BCI)	37
16. Nespresso – program „Wspólnotowy młyn Nespresso w Kolumbii”	38
17. Shell Canada Limited – program badawczy Southwest Alberta Montane – Kanada	39
18. Inicjatywa wielostronna Roundtable on Sustainable Palm Oil	40

WPROWADZENIE

Trzmiele

Bombus

Mimo, że pszczoły kojarzą się głównie z pszczołą miodną, trzmiele nazywane często błędnie „bąkami” również należą do tej nadrodziny. Co więcej, w wielu kwestiach są nawet sprawniejsze od swojej sławnej kuzynki. Ponieważ są większe, a do tego pokryte gęstym futerkiem, mogą rozpocząć zapylanie kwiatów w niższych temperaturach niż większość gatunków pszczół – a więc również wcześniejszym rankiem. Ich wyjątkowo długie języczki, sięgające nawet połowy długości ciała, są w stanie sięgnąć do głębszych kwiatów, do których inne zapylacze nie mogą się dostać. W związku z tym, część roślin zależy tylko od nich – na przykład dobrze znana koniczyna, czy pomidory które zapylone przez trzmiele stają się soczyste, dorodne i po prostu smaczniejsze.

Bioróżnorodność największym i najmniej docenianym skarbem ludzkości

prof. dr hab. Piotr Skubała

Uniwersytet Śląski

Termin „*różnorodność biologiczna*” (ang. *biodiversity*) pod koniec lat 80. XX wieku stał się jednym z najczęściej używanych w nauce i poza nią. Słowem tym posługujemy się, aby oddać całe bogactwo świata przyrody. Koncepcja ta stała się głównym paradygmatem ekologii, współczesnej ochrony przyrody i polityki środowiskowej. Oznacza, że pragnąc zachować prawidłowo funkcjonujące ekosystemy musimy postępować w taki sposób, uruchamiać takie działania, które będą chroniły życie na wszystkich możliwych szczeblach jego organizacji (genetycznym, gatunkowym i ekosystemowym). Różnorodność biologiczna jest ważna, gdyż ściśle wiąże się ze stabilnością ekosystemu. Dla ludzkości zachowanie prawidłowo funkcjonującej biosfery to zadanie o kluczowym znaczeniu. Poznanie i zachowanie różnorodności

biologicznej jest ważne jeszcze z innego, praktycznego powodu: stanowi ona podstawę życia i dobrobytu całej ludzkości. Każda forma życia, każdy gen, odmiana czy gatunek jest gwarantem funkcji spełnianych przez ekosystemy. Ze środowiska naturalnego czerpiemy niezliczone korzyści w postaci dóbr i usług, określanymi nazwą „*świadczeń ekosystemowych*”.

Mimo, że nasz dobrobyt jest całkowicie zależny od nieprzerwanego dostępu do tych „*usług ekosystemowych*”, stanowią one niedoceniane i nie posiadające właściwej ceny dobra publiczne. W raporcie „*Milenijna Ocena Ekosystemu*” (monumentalne opracowanie naukowe, podsumowujące aktualny stan funkcji spełnianych przez ekosystemy) pojawia się niezwykle ważne przesłanie:

„Każdy człowiek jest uzależniony od przyrody, usług świadczonych przez ekosystemy, które zapewniają warunki dla godnego, zdrowego i bezpiecznego życia” (Millennium Ecosystem Assessment). We współczesnym świecie zapomnieliśmy, iż nasze życie zależy od obecności innych form życia – od codziennych, bezpłatnie dostarczanych nam przez ekosystemy usług. Obecnie kształtują się już nowe rynki, które wspierają i nagradzają różnorodność biologiczną oraz usługi ekosystemowe.

Mimo kilkuset lat wytężonej pracy botaników i zoologów nie wiemy nadal, nawet w przybliżeniu, ile gatunków żyje obecnie na Ziemi. Od czasów Linneusza opisano około 1,7 miliona gatunków, tymczasem szacowana liczba waha się od 3 do 100 milionów. Według kalkulacji naukowców, potrzeba jeszcze około 1200 lat (!) i około 303 tysięcy taksonomów, aby opisać gatunki dotychczas nieznane. Taka operacja kosztowałaby 252 miliardy euro (Mora et al. 2011).

Edward Wilson (ekolog, jeden z najwybitniejszych naukowców obecnej dekady) proponuje całkowitą zmianę w naszym podejściu do różnorodności. Używa on terminu „nowy environmentalizm” na

określenie rewolucji w sposobie myślenia na temat biologicznej ochrony przyrody (Wilson, 1999). Jej celem jest opracowanie nowych sposobów uzyskiwania dochodu z przyrody – bez jej uśmiercania. Tym, czego nam brakuje, jest rozsądek i mądrość w korzystaniu z przyrody. Nauczyliśmy się kreować nasze wygodne życie, wykorzystując, lecz jednocześnie niszcząc bogactwa naturalne. Musimy na nowo nauczyć się korzystania z bogactw świata żywego w taki sposób, aby nie uszczuplać jednocześnie jego zasobów. Z ogromnego bogactwa życia musimy wybierać najlepsze rozwiązania, które powstały w toku ewolucji. W literaturze naukowej coraz częściej możemy spotkać opracowania dotyczące nowych sposobów uzyskiwania dochodu z przyrody bez jej jednoczesnej degradacji. Uzyskaliśmy przekonujące dowody, że korzystając z natury w sposób zrównoważony, można uzyskać więcej środków finansowych niż w sposób tradycyjny, wiążący się najczęściej z jej destrukcją.

Społeczeństwo na nowo musi nauczyć się korzystania z różnorodności biologicznej w rolnictwie, hodowli, medycynie czy przemyśle. Wybór gatunków uprawnych czy hodowlanych często nie był najlepszy, czyli najbardziej ekonomiczny. Do tej pory

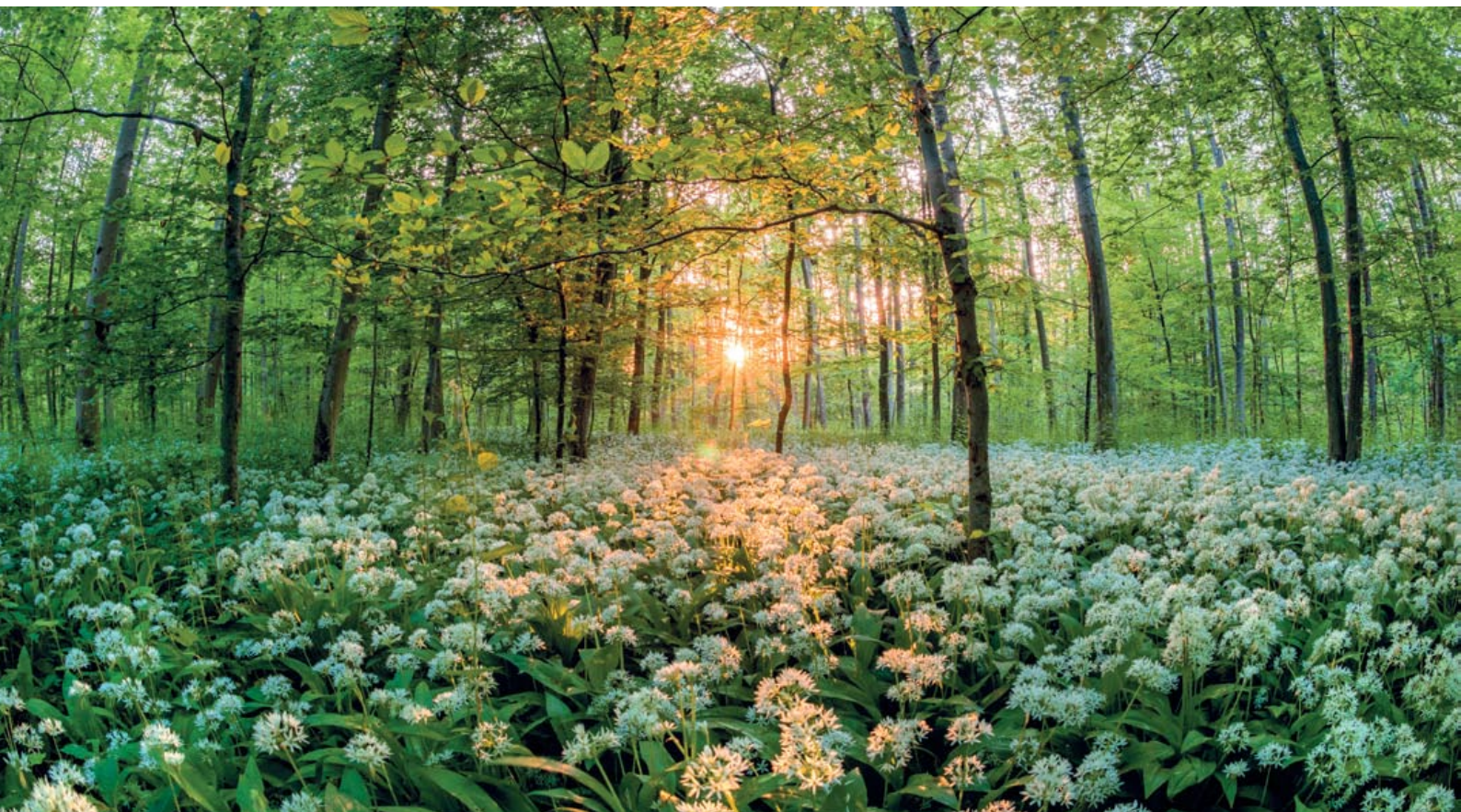
opisano około 400 tysięcy gatunków roślin. Blisko 30 tysięcy z nich ma części jadalne; z tego 7 tysięcy gatunków uprawiano albo zbierano w całej historii. Obecnie w rolnictwie uprawia się 180 gatunków roślin na świecie, zaś 20 z nich stanowi 90% żywności całego świata. Z tego trzy gatunki (pszenica, kukurydza i ryż) dostarczają ponad 50% pożywienia (Wilson, 1999). Wybór gatunków roślin do uprawy czy zwierząt do hodowli często okazuje się być dziełem przypadku, niekiedy mało trafnym. Medycyna całkowicie bazuje na substancjach obecnych w ciele roślin, zwierząt czy mikroorganizmów. Tymczasem zaledwie kilka procent gatunków roślin zostało przebadanych pod względem występowania alkaloidów – głównej grupy związków wykorzystywanych w medycynie. Również przemysł w dużej mierze opiera się na substancjach dostarczanych przez dzikie gatunki roślin i zwierząt. Potencjał tkwiący w ogromnej różnorodności biologicznej przyrody także w tej dziedzinie nie jest prawidłowo wykorzystywany.

Największym zagrożeniem ekologicznym jest dzisiaj utrata różnorodności biologicznej na Ziemi. Najnowsze wyniki badań naukowych dowodzą, że spadek różnorodności biologicznej jest jednym

z trzech kluczowych czynników środowiskowych, dla których próg bezpieczeństwa został już przekroczony (Rockström et al. 2009). Średnie tempo wymierania gatunków jest obecnie co najmniej 1000-krotnie większe niż przed pojawieniem się człowieka (Millennium Ecosystem Assessment 2005). Ahmed Djoghalf (sekretarz wykonawczy Konwencji o różnorodności biologicznej ONZ) w następujących słowach skomentował nasze działania odnośnie ochrony bioróżnorodności: „*To, co dzisiaj widzimy, jest całkowitą klęską /.../. Żaden kraj nie wypełnia swoich celów dotyczących ochrony przyrody. Bioróżnorodność zanika na niespotykaną dotychczas skalę.*” (Popkiewicz, 2013). ■

Literatura

- Millennium Ecosystem Assessment, *Ecosystems and Human Well-Being: Current State and Trends*, Island Press, Washington, DC 2005.
- Mora C. et al. 2011. *How Many Species Are There on Earth and in the Ocean?* PLoS Biol 9(8): e1001127.
- Popkiewicz M. 2013. *Świat na rozdrożu*, wyd. Sonia Draga.
- Rockström J. et al. 2009. *A safe operating space for humanity*, Nature 461: 472-475.
- Wilson E. O. 1999. *Różnorodność życia*. PIW. Warszawa.

Biznes a ochrona środowiska. Jak wdrażać dobrą praktykę?

dr hab. inż. Zbigniew Karaczun

profesor Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego

Żyjemy w czasach dobrobytu. Jeszcze nigdy w historii cywilizacji dostęp do dóbr materialnych nie był tak powszechny i łatwy. Nigdy w obiegu nie było tylu pieniędzy, handel nie był tak łatwy, a ludzie nie żyli tak długo. Coraz lepiej radzimy sobie z produkcją pożywienia, ochroną zdrowia, edukacją. Poprawia się pozycja kobiet, wiele wykluczonych grup uzyskuje należne im prawa. Dzięki rozwojowi nowych mediów społecznych świat zmałał, gospodarka i społeczeństwa zglobalizowały się i niemal każdy poprzez Internet ma dostęp do informacji i wiedzy.

Jest nam tak dobrze, że rzadko myślimy jakim kosztem osiągnęliśmy ten dobrobyt.

A koszty są ogromne. Dostępność dóbr zawdzięczamy skrajnemu wyczerpywaniu nieodnawialnych surowców mineralnych i energetycznych, niszczeniu ostatnich skrawków naturalnej przyrody oraz niewolniczej pracy robotników, w tym

dzieci, w krajach rozwijających się. Nowoczesne i skuteczne terapie dostępne są tylko dla najbogatszych, a przez Internet szerzy się ksenofobia i nienawiść. Około 80% ludności świata mieszka w krajach, w których zużywa się więcej zasobów niż kraje te mogą odtworzyć¹. Powoduje to, że użytkujemy Ziemię tak, że do odtworzenia i odnowienia zasobów konsumowanych globalnie w ciągu jednego roku potrzeba jednego roku i 6 miesięcy! Inaczej mówiąc, jeśli chcemy tylko utrzymać dotychczasowy model rozwoju (i nie konsumować, ani nie rozwijać się dalej) potrzebujemy już dziś 1,5 Ziemi do przetrwania!

Powstrzymanie tych negatywnych skutków nie jest i nie będzie łatwe. Przede wszystkim wymaga zmiany dotychczasowego modelu cywilizacyjnego – zamiast gospodarki linearnej i nastawionej

¹ www.footprintnetwork.org/en/index.php/GFN/page/world_footprint/

na stały wzrost gospodarczy oraz maksymalizację efektów materialnych, stworzyć będziemy musieli cyrkulacyjną gospodarkę umiaru, nastawioną w większym stopniu na zaspakajanie aspiracji pozamaterialnych i wdrażanie nowych modeli biznesowych (np. współużytkowania)². Wymagać to będzie aktywności i współpracy wszystkich interesariuszy, którzy swoimi decyzjami wpływają na środowisko, w tym także przemysłu.

Dostrzegli to sygnatariusze raportu *Vision 2050*³ przygotowanego przez Radę Biznesu na rzecz Zrównoważonego Rozwoju. Według tego dokumentu istnieją szanse na zbudowanie gospodarki

² Przykładem takiego nowego podejścia jest zamawianie (np. przez Port Lotniczy w Amsterdamie) usługi oświetleniowej, a nie kupno świateł czy żarówek. Operator oświetlenia jest zainteresowany, aby świadczona przez niego usługa spełniała wymagania klienta, a jednocześnie aby zastosowane urządzenia były jak najbardziej efektywne (niższe koszty użytkowania), niezawodne (niskie koszty serwisu) i działały jak najdłużej (niskie koszty inwestycyjne).

³ World Business Council for Sustainable Development, 2015: *Vision 2050. The new agenda for business*. WBCSD. Geneva

niskowęglowej i zeroodpadowej, która nie naruszając ram stabilności systemu przyrodniczego zapewni wszystkim mieszkańcom globu odpowiednią jakość życia i godne warunki egzystencji. Ideą przewodnią raportu jest przekonanie, że we współczesnym świecie przedsiębiorcy nie mogą uciekać od odpowiedzialności za przyrodnicze i społeczne skutki działalności ich przedsiębiorstw.

Myśl tę podziela rosnące grono menadżerów biznesu. To już nie tylko uznanie, że ochrona środowiska powinna być zagadnieniem rozpatrywanym na każdym etapie podejmowania decyzji o firmie, czy wyłącznie wypełnianie obowiązujących norm i działanie zgodnie z przepisami prawa środowiskowego – jak miało to miejsce w systemach zarządzania EMAS czy ISO 14 001. To holistyczne myślenie o wpływie prowadzonej działalności na otoczenie zewnętrzne – m.in. dostawców, klientów, społeczności lokalne i środowisko przyrodnicze oraz na środowisko wewnętrzne – pracowników firmy, wartości uznane w niej za ważne, czy stosowane przez nią technologie. To przyjęcie etycznej i moralnej odpowiedzialności za wpływ – zarówno bieżący jak i długookresowy – jaki wywiera prowadzona działalność.

Dlatego też, nie każde działanie firmy może zostać uznane za dobrą praktykę w zakresie ochrony środowiska. Aby tak było, minimalizacja wpływu na środowisko musi zostać uznana za jeden z celów strategicznych przedsiębiorstwa, a podejmowane działania powinny być powiązane z profilem jego działalności i przynosić wymierne rezultaty w postaci redukcji presji na zasoby przyrodnicze i poprawy jakości środowiska przyrodniczego. Ochrona środowiska powinna obejmować całość działalności danego podmiotu – trudno sobie wyobrazić, że firma wdraża programy ochrony środowiska w wybranych obszarach czy na terenie tylko niektórych krajów, a w innych obszarach, czy w innych lokalizacjach degraduje zasoby przyrodnicze. Nie mogą być to więc działania promocyjne, sprowadzające się do próby zazielenienia wizerunku firmy (tzw. *green washing*), ale konkretne aktywności przynoszące rzeczywisty wynik.

Nie ma jednoznacznej definicji dobrej praktyki biznesu w ochronie środowiska, co powoduje, że niemal każda organizacja próbuje je określić w sposób najbardziej odpowiadający jej celom. Może prowadzić to do sytuacji, w której kryteria przyjęte przez jedną stronę będą uznane za zbyt daleko idące (lub

zbyt słabe i ogólne) przez inną. W 2010 roku Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych Lewiatan w ramach prowadzonego projektu *Promocja standardów społecznej odpowiedzialności w przedsiębiorstwach* przygotowała poradnik metodyczny wdrażania dobrych praktyk CSR⁴. Przedstawiono w nim 23 pytania, które miały ułatwić firmom ich wdrażanie. Biorąc pod uwagę, że od ich ogłoszenia upłynęła niemal dekada, nie są one już w pełni aktualne, mogą jednak posłużyć do sformułowania kryteriów, które powinny być spełnione aby dane działanie (projekt, program) firmy mogło zostać uznane za dobrą praktykę w zakresie ochrony środowiska:

1. Planowane i wdrażane kierunki działań (praktyki) powinny stanowić element całościowej polityki ekologicznej firmy zmierzające do redukcji jej presji na zasoby i środowisko przyrodnicze.
2. Planowane i wdrażane kierunki działań (praktyki) i jej cele powinny znaleźć odzwierciedlenie

⁴ Dżoga M., Gajewski Z., Grygoruk I., Kuchenbeker J., Pyda E., Rybczyńska A., Szymonek J., 2010: *Dobra Praktyka CSR. Element strategii firmy. Poradnik metodyczny*. Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych Lewiatan. Warszawa

w wewnętrznych dokumentach firmy (jej strategii, polityce etc.).

3. Cele przypisane praktyce powinny odpowiadać wybranym celom zrównoważonego rozwoju.
4. Praktyka i jej cele powinny odnosić się do benchmarków i brać pod uwagę wskaźniki osiąmane w danym sektorze.
5. Powinny zostać określone wskaźniki służące do oceny stopnia realizacji celów programu. Proces planowania i realizacji praktyki powinien być oceniany przez komórkę audytu lub kontroli wewnętrznej funkcjonującej w firmie. Wnioski z kontroli powinny być analizowane i służyć do wprowadzania niezbędnych zmian.
6. Cele przypisane praktyce powinny uwzględniać potrzeby kluczowych interesariuszy, w tym społeczności lokalnych. Dlatego w trakcie procesu planowania praktyki powinny być prowadzone konsultacje z wszystkimi zainteresowanymi.
7. W trakcie planowania praktyki, jej wdrażania i realizacji powinna być prowadzona współpraca z partnerami społecznymi, w tym organizacjami pozarządowymi.
8. Powinna być jednoznacznie zdefiniowana odpowiedzialność za wdrażanie praktyki i reali-

zację jej celów (tj. zidentyfikowany „właściciel biznesowy” praktyki). Odpowiedzialność za wdrażanie przyjętych celów powinna być określona także na szczeblu zarządu firmy.

9. Koszty praktyki powinny zostać ujęte w budżecie firmy.
10. Praktyka, jej cele i sposoby realizacji powinna być komunikowana na zewnątrz.

Zapewne nie zawsze możliwe będzie spełnienie wszystkich powyższych kryteriów. Ale planując i wdrażając dobre praktyki w ochronie środowiska firma powinna dążyć do tego, by uwzględnić jak najwięcej z nich. Tylko wtedy podejmowane działania będą w realny sposób wpływać na zapewnienie skutecznej poprawy jakości środowiska przyrodniczego i realizację celów zrównoważonego rozwoju. I będą mogły zostać uznane za dobrą praktykę ochrony środowiska. ■

Pszczoły kluczowym elementem różnorodności biologicznej

Katarzyna Dytrych

grupa ekspercka „Za górą, za lasami”

Pszczoły towarzyszą człowiekowi od tysięcy lat. Są stałym elementem zmieniających się w przestrzeni wieków krajobrazów, żyją na wszystkich kontynentach z wyjątkiem Antarktydy, wszędzie tam, gdzie znajdują się też rośliny. W Polsce występuje blisko 470 gatunków pszczoł. Najbardziej znana jest pszczoła miodna (*Apis mellifera*), chociaż wśród owadów zapylających znajdują się również trzmiele oraz liczne gatunki pszczoł samotnic, np. murarki, obrostki czy makatki. Każdy z nich odgrywa istotną rolę w środowisku.

Zależności między pszczołami a kwiatami wykształciły się miliony lat temu. Aby przetrwać, rośliny potrzebują zapylania, które jest konieczne do wytworzenia nasion i owoców. Pszczoły zaś odwiedzają kwiaty w poszukiwaniu pożywienia – nektaru i pyłku. Podczas zbierania pokarmu, część ziarenek pyłku osiada na ciele owada, który przenosi je na znamię słupka kolejnego kwiatu tego samego gatunku, dzięki czemu może dojść

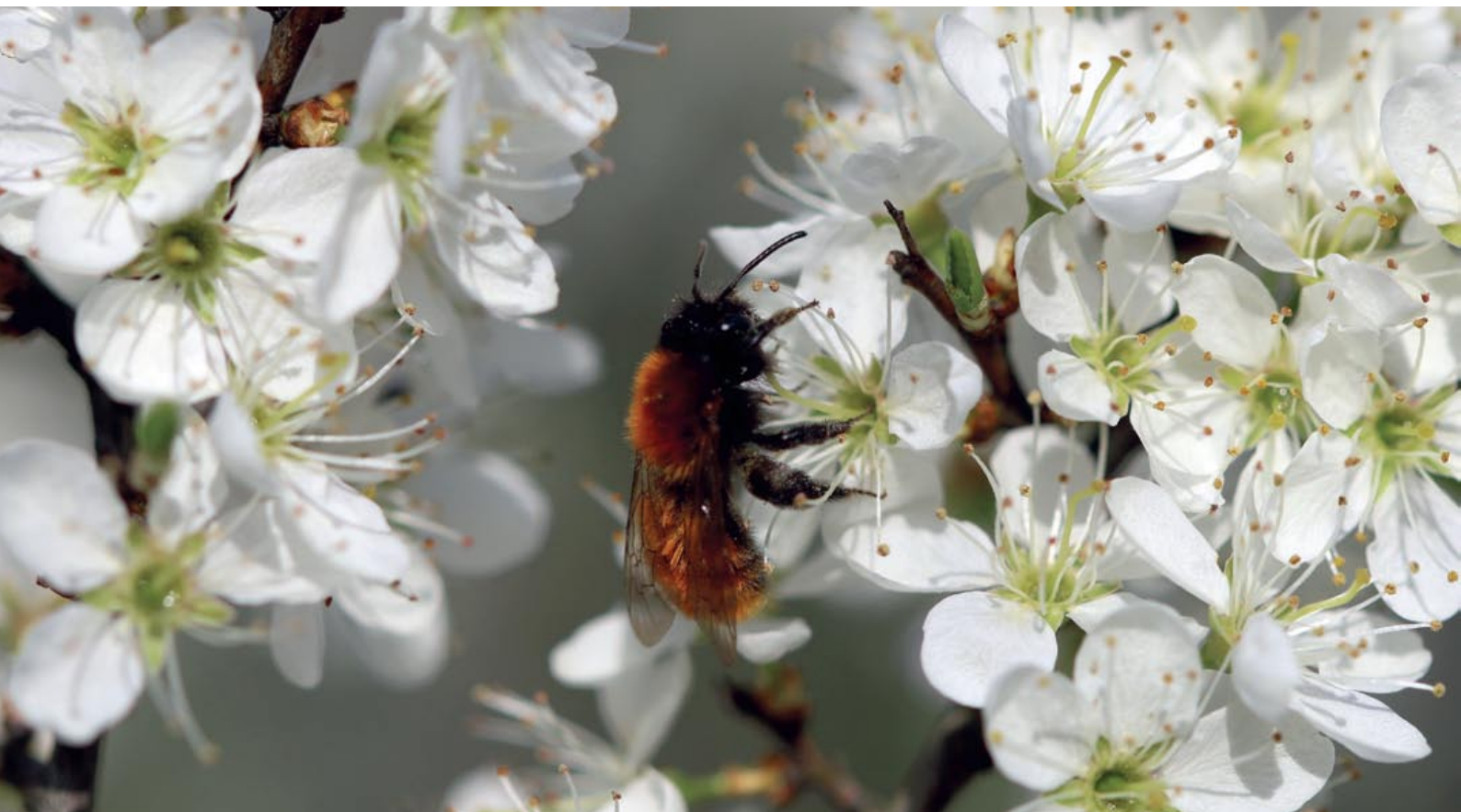
do zapłodnienia. Zapylenie jest usługą ekosystemową kluczową dla zachowania bioróżnorodności – zarówno dla przetrwania roślin, jak i dla wielu gatunków zwierząt, które się nimi odżywiają.

Szacuje się, że ponad 300.000 gatunków roślin (87,5%) na świecie jest zapylanych przez zwierzęta, wśród których większość stanowią właśnie pszczoły. Rośliny są dla człowieka głównym źródłem pokarmu. Skala produkcji upraw zależnych od zapylaczy wzrosła przez ostatnie 50 lat o 300%, czyniąc tym samym nasze życie niezwykle zależnym przede wszystkim od pszczoł. Ponad 90% roślin hodowlanych na świecie jest odwiedzana głównie przez te pożyteczne owady, w mniejszym stopniu zaś przez muchówki, motyle, czy chrząszcze. Roczna wartość światowych upraw otrzymywanych dzięki zapylaniu wynosi 153 mld €, w samej Europie jest to 15 mld €, a w Polsce około 4 mld zł. Pszczołom zawdzięczamy owoce: jabłka, truskawki, borówki

amerykańskie, maliny, wiśnie, gruszki, śliwki, jeżyny, morele i czarne jagody, a także liczne warzywa i przyprawy: pomidory, czosnek, cebulę, ogórki, dynie, cukinie, fasolę, paprykę, marchew, grykę, rzepak, kardamon, kolendrę, orzechy makadamia, czy migdały. Wiele roślin pastewnych, którymi żywią się między innymi zwierzęta hodowlane, również zależy od pszczół – różne gatunki koni-czyn, lucerna, wyka, komonica, nostryk. Warto przy tym zwrócić uwagę, że trzmiele i pszczoły samotnice są niejednokrotnie lepszymi zapylaczami niż pszczoła miodna. W przypadku trzmieli wynika to między innymi z faktu, że oblatują rośliny przy niższych temperaturach niż inne gatunki, przez co pracują dłużej w ciągu dnia, nawet przy gorszych warunkach atmosferycznych. Murarki są efektywnymi zapylaczami jabłoni, a wysoka jakość rynkowa truskawek zależy od współdziałania pszczół samotnic i pszczoły miodnej. Niektóre uprawy wymagają występowania konkretnego gatunku pszczół, na przykład kwiaty pomidorów czy bobu mogą być zapylone wyłącznie przez trzmiele. Oznacza to, że dla zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego potrzebna jest przede wszystkim różnorodność gatunkowa owadów zapylających.

Pszczółom zawdzięczamy także wiele innych upraw i produktów, między innymi: kawę, olej rzepakowy, makadamia i lawendowy, włókna do produkcji tekstyliów (np. bawełnę), lekarstwa, a także instrumenty muzyczne. Rozkwit wielu dzikich gatunków roślin, które z jednej strony stanowią pokarm dla innych zwierząt, a z drugiej tworzą niezastąpioną mozaikę ekosystemów i krajobrazów, jest również zależny od pszczół. Liczne wierzenia na całym świecie, tradycje lokalne, utwory literackie i inne wytwory sztuki odnoszą się właśnie do tych pożytecznych owadów. Ich rola jest niezastąpiona zarówno w produkcji żywności, jak i w zapewnieniu odpowiedniej jakości życia, w tym również odpoczynku i rekreacji.

Podobnie jak wszystkie gatunki zwierząt, pszczoły potrzebują do przetrwania przede wszystkim bazy pokarmowej i lęgowej. Ta pierwsza, to odpowiednia ilość gatunków roślin produkujących pyłek i nektar. Niezwykle istotna jest też różnorodność kwiatów – ich kolor, pokrój i budowa, a także termin kwitnienia. Ma to znaczenie, ponieważ tylko niektóre gatunki owadów to generaliści (np. pszczoła miodna), którzy odwiedzają większość kwitnących roślin. Wiele pszczół, to

specjaliści – odżywiają się pyłkiem i/lub nektarem wyłącznie niektórych gatunków. Baza lęgowa to dostępność bezpiecznych, spełniających różne warunki miejsc, w których owady mogą się rozmnożyć. Część pszczół zakłada gniazda pod ziemią – wykopując nory lub korzystając z istniejących. Inne zakładają gniazda na ziemi – w starych łodygach roślin, ścianach wąwozów, szczelinach, dziuplach, a nawet drążąc je w drewnie. Należy przy tym zauważyć, że zdecydowana większość pszczół to krótkodystansowcy – nie odlatują w poszukiwaniu pokarmu od gniazda na więcej niż kilkaset metrów. Rośliny są dla pszczół nie tylko źródłem pokarmu, czy bazy lęgowej, ale także surowcem budulcowym. Płatki, liście, włoski roślin są niejednokrotnie wykorzystywane do budowy komór lęgowych wielu gatunków samotnic. Warto też zwrócić uwagę, że pszczoły te nie tworzą rojów ani rodzin, nie posiadają więc instynktu obrony gniazda, przez co nie są agresywne, a wiele z nich nie posiada nawet żądła.

Międzynarodowa Unia Ochrony Przyrody i Jej Zasobów (IUCN) oraz Komisja Europejska oceniają w Czerwonej Księdze, że w Europie, blisko jednemu gatunkowi pszczół na dziesięć grozi wyginięcie, zaś liczebność populacji 37% gatunków maleje. Przy czym, statystyka ta nie uwzględnia 56,7% gatunków, ponieważ brakuje na ich temat szczegółowych danych. Trendy populacji nie są znane aż dla 80% (1535) gatunków, co oznacza pilną konieczność wprowadzenia monitoringu tych owadów.

Głównym zagrożeniem dla pszczół jest utrata siedlisk (bazy pokarmowej i lęgowej) następująca w wyniku zmian w użytkowaniu terenu. Rosnąca powierzchnia miast i areałów upraw, gęsta zabudowa terenu, częste koszenie trawników i łąk – to tylko niektóre ze zmian niesprzyjających tym owadom. Intensyfikacja rolnictwa, nadmierne i/lub nieprawidłowe stosowanie środków ochrony roślin i nawozów, patogeny, gatunki inwazyjne, zanieczyszczenie środowiska i zmiana klimatu, to pozostałe czynniki wpływające na dobrostan pszczół. Należy przy tym zwrócić uwagę, że w środowisku może zaistnieć wiele z tych zagrożeń jednocześnie. Ich współwystępowanie może wzmocnić negatywne oddziaływanie na zapylacze, a także na cały ekosystem, ponieważ pszczoły powiązane są z innymi gatunkami roślin i zwierząt skomplikowaną siecią zależności.

Człowiek, jako część tej sieci, może podjąć wiele działań mających pozytywny wpływ na środowisko życia pszczół. Jednym z podstawowych i prostych kroków, które może podjąć absolutnie każdy, jest zakładanie miejsc przyjaznych pszczołom, czyli obfitujących w rośliny dające pokarm – pyłek i nektar. „Kwietne stołówki” mogą powstawać w ogrodach przydomowych, na balkonach, w ogródkach działkowych, a także w przestrzeni publicznej – w parkach, na miejskich rabatach i klombach. Bardzo ważne jest również zapewnianie bazy lęgowej, np. pozostawianie dzikich zakątków w ogrodzie, czy przygotowanie domków dla owadów. Istotną rolę pełni również edukacja – zwiększanie świadomości i wiedzy o roli zapylaczy i zagrożeniach, powinno być podstawą wszelkich działań na rzecz pszczół. ■

Literatura

- *European Red List of bees*, Publication Office of the European Union, Luxembourg 2014
- *The Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services on pollinators, pollination and food production*, IPBES, Bonn 2016
- Garibaldi L.A. et al., *Wild Pollinators Enhance Fruit Set of Crops Regardless of Honey Bee Abundance*, w: „SCIENCE” Vol. 339, 2013

DOBRE PRAKTYKI W POLSCE

Żaba moczarowa
Rana arvalis

Płazy, to nie tylko żaby. To również ropuchy, traszki, rzekotki, grzebiuszki i salamandry. Przetrwanie tej wrażliwej gromady zwierząt jest zależne od obecności niewielkich zbiorników wodnych w terenie. Ponieważ ze względu na zmiany klimatyczne obserwowane jest m.in. szybko postępujące zanikanie takich oczek wodnych, płazy są w tej chwili jedną z najbardziej zagrożonych grup zwierząt na świecie.

PRAKTYKA: program „Z Kujawskim pomagamy pszczołom”

WYRÓŻNIK PRAKTYKI:

Działania praktyczne i edukacyjne na rzecz ochrony pszczół i bioróżnorodności

OPIS I ZASIĘG:

ZT „Kruszwica” w 2011 roku rozpoczęła realizację programu „Z Kujawskim pomagamy pszczołom”, który poprzez działania edukacyjne, inspirowanie do tworzenia Miejsc Przyjaznych Pszczołom i wzmacnianie świadomości społecznej w zakresie relacji pomiędzy pszczołami a bioróżnorodnością, ma na celu zachęcenie do podejmowania długofalowych działań na rzecz poprawy warunków życia tych owadów.

W pierwszych latach realizacji programu, skoncentrowano się na zbudowaniu świadomości społecznej problemu wymierania pszczół. W Polsce występuje ponad 470 gatunków tych owadów, a niemalże połowa z nich zagrożona jest wyginieciem. Aby zbudować świadomość społeczną i zachęcić do podejmowania działań na rzecz zapylaczy, zrealizowano różnorodne działania edukacyjne. Objęły one m.in. kampanię promocyjną „5 Zasad Przyjaciół Pszczół” oraz rozbudowę bazy wiedzy udostępnionej w serwisie internetowym pomagamypszczołom.pl.

W kolejnych latach, sukcesywnie uatrakcyjniano prowadzone działania i formy przekazu. Skupiono się również na pokazaniu, co zawdzięczamy pszczołom i jak wiele od nich zależy. W 2014 roku po raz pierwszy uruchomiono przekaz na żywo z ula. Ponadto wprowadzono uzupełniające formy promocji, w tym klip muzyczny i choreografię „Taniec życia”. Z kolei w ramach jubileuszowej, piątej edycji kampanii „Z Kujawskim pomagamy pszczołom”, opracowano utrzymane w humorystycznej konwencji, ale skłaniające do refleksji filmiki „Kujawscy zapylacze”, których bohaterowie wcielili się w pszczoły – zastępując owady w świecie pozbawionym pszczół.

Program rozszerzono w 2013 roku inaugurując „Wielki Dzień Pszczół”, który od tamtej pory odbywa się corocznie 8 sierpnia. Obecnie w obchody święta pszczół angażuje się blisko 50 instytucji społeczno-edukacyjnych z całego kraju. Organizowane są atrakcyjne działania edukacyjne dla uczestników z różnych grup wiekowych, których celem jest wzmacnianie świadomości społecznej w zakresie roli pszczół w środowisku, oraz pokazanie możliwości i zachęcenie do podejmowania działań na ich rzecz. W latach 2013-2017 w obchodach Wielkiego Dnia Pszczół wzięło udział 48 tysięcy uczestników.

Oprócz kampanii promocyjnych i działań edukacyjnych, w ramach programu, firma organizowała również konkurs grantowy dla społeczności lokalnych. W konkursie można było uzyskać środki na realizację projektów na rzecz ochrony pszczół i ich środowiska naturalnego. Na 550 zgłoszonych w ramach programu aplikacji dofinansowanie przyznano najlepszym 26 projektom.

W 2013 roku uruchomiono również Akademię Przyjaciół Pszczół, program edukacyjny angażujący społeczność szkolne w praktyczne działania na rzecz pszczół. Dotychczas w Akademii wzięło udział ponad 2.600 placówek z całego kraju. Nauczycielom, edukatorom i uczniom zaproponowano różnorodne formy nauki poprzez zabawę, od 2016 roku w innowacyjnej formie platformy grywalizacyjnej. Tylko w minionej edycji w grę zaangażowało się ponad 3.800 uczestników, którzy wykonali przeszło 11 tysięcy zadań indywidualnych oraz blisko tysiąc zadań grupowych.

Mając na uwadze, że jednym z głównych problemów pszczół jest brak odpowiedniej bazy pokarmowej, czyli kwiatów bogatych w nektar i pyłek, od 2016 roku prowadzone są wraz z partnerami działania, których celem jest angażowanie lokalnych społeczności w tworzenie Miejsc Przyjaznych Pszczołom. Rozpoczęto akcją edukacyjną przekazującą wiedzę o tym, jakie rośliny warto uprawiać w przydomowych ogródkach i na balkonach, aby były dla pszczół źródłem pokarmu. Do współpracy zaangażowano organizacje pozarządowe, ponad 80 gmin, które podpisały Manifest Gminy Przyjaznej Pszczołom, a także 20 centrów ogrodniczych, dystrybuujących materiały informacyjne pomocne w wyborze roślin. W październiku 2017 roku zgłoszono już ponad 20 tysięcy Miejsc Przyjaznych Pszczołom, celem trzyletnim jest stworzenie łącznie 50 tysięcy takich miejsc.

Z PERSPEKTYWY FIRMY – WYZWANIA I KORZYŚCI:

Kluczowym wyzwaniem dla firmy było zaangażowanie interesariuszy w działania na rzecz bioróżnorodności, wzmocnienia świadomości społecznej i trwałej zmiany postaw. Powodzenie programu zależało również od zaprojektowania i skoordynowania rozlicznych działań edukacyjnych i promocyjnych oraz utrzymania atrakcyjności treści i formy proponowanych aktywności w kolejnych latach realizacji.

Oprócz korzyści środowiskowych, program przyniósł firmie wymierne korzyści wizerunkowe, jako inicjatorowi działań na rzecz pszczół. Ponadto realizacja programu przyczyniła się do zbudowania partnerstw i sieci współpracy z instytucjami otoczenia biznesu.

KORZYŚCI DLA ŚRODOWISKA I SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ:

- ✓ **Ochrona pszczół i tworzenie Miejsc Przyjaznych Pszczołom**
- ✓ **Działania na rzecz ochrony i zachowania bioróżnorodności, w tym również na terenach zurbanizowanych**
- ✓ **Innowacyjne programy edukacji ekologicznej – edukacja przez działanie i zabawę**
- ✓ **Budowanie proaktywnych postaw – troski o środowisko naturalne i otoczenie**
- ✓ **Popularyzacja wiedzy o roli, zagrożeniach oraz o sposobach pomocy pszczołom**
- ✓ **Budowanie długotrwałych partnerstw z instytucjami otoczenia biznesu, w tym przedstawicielami samorządów, organizacjami pozarządowymi i placówkami edukacyjnymi**

PRAKTYKA: wprowadzenie produktów z certyfikatem FSC®

WYRÓŻNIK PRAKTYKI:

Przeciwdziałanie deforestacji przez rozszerzenie oferty produktów marki własnej produkowanych z poszanowaniem zasad zrównoważonego leśnictwa

OPIS I ZASIĘG:

Grupa Carrefour podjęła zobowiązanie wytwarzania produktów marki własnej Carrefour, których produkcja niesie ze sobą ryzyko deforestacji, w zgodzie z zasadami zrównoważonego leśnictwa. Inicjatywa zbudowania asortymentu produktowego z pełnym poszanowaniem ekosystemu wynika z polityki CSR Grupy Carrefour. Ochrona bioróżnorodności to obok zwalczania marnotrawstwa i wspierania partnerów jeden z trzech kluczowych programów strategicznych spółki, realizowanych w ramach strategii odpowiedzialnego biznesu Grupy Carrefour.

W ramach dbałości o środowisko i dla ochrony zasobów naturalnych, sieć wprowadziła do oferty produktów marki własnej artykuły ze znakiem certyfikatu FSC®, przyznawanym produktom wytworzonym z ma-

teriałów pochodzących z dobrze zarządzanych lasów i innych kontrolowanych źródeł, czyli z uwzględnieniem zasad zrównoważonego leśnictwa. System certyfikacji FSC potwierdza najwyższe standardy zarządzania zasobami leśnymi. Carrefour Polska posiada licencję na korzystanie ze znaków towarowych FSC® (FSC® N002747) w celu promocji produktów certyfikowanych FSC.

Pierwsze produkty marki własnej wytworzone z materiałów pochodzących z dobrze zarządzanych lasów i innych kontrolowanych źródeł, spełniające standardy certyfikacji FSC®, pojawiły się w Polsce w sklepach sieci w ostatnim kwartale 2017 roku. Efektywność działań mierzona jest liczbą produktów marki własnej ze znakiem FSC® dostępnych w ofercie Carrefour.

Z PERSPEKTYWY FIRMY – WYZWANIA I KORZYŚCI:

Pozyskanie do współpracy dostawców było kluczowym wyzwaniem, przed jakim stanęła firma we wdrażaniu działań na rzecz rozszerzenia oferty produktów własnych o produkty wytworzone z uwzględnieniem zasad zrównoważonego leśnictwa i pochodzące z odpowiedzialnych źródeł. Przekonanie dostawców o korzyściach płynących z wdrożenia systemu certyfikacji FSC®, w tym opłacalności ponoszenia kosztów uzyskania certyfikatu i prowadzenia kontroli łańcucha dostaw, było warunkiem realizacji i powodzenia projektu. W rezultacie, zaangażowanie dostawców produktów marki własnej Carrefour do współpracy zaowocowało wzmocnieniem społecznie odpowiedzialnego łańcucha dostaw firmy.

Wprowadzając do oferty sklepów produkty z certyfikatem FSC®, Carrefour Polska aktywnie przeciwdziała postępującemu niszczeniu lasów i nieodpowiedzialnemu wykorzystywaniu zasobów drewna, oraz współrealizuje globalne zobowiązania Grupy Carrefour. W wyniku podjęcia inicjatywy rozszerzono portfolio produktów firmy. Do 2020 roku artykuły z 10 rodzin priorytetowych produktów marki własnej Carrefour, których produkcja niesie ze sobą ryzyko deforestacji (w tym ręczniki papierowe, chusteczki, papier toaletowy, bruliony i serwetki), będą wytwarzane z uwzględnieniem zasad zrównoważonego leśnictwa.

KORZYŚCI DLA ŚRODOWISKA I SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ:

- ✓ **Przeciwdziałanie deforestacji, postępującemu niszczeniu lasów i nieodpowiedzialnemu wykorzystywaniu zasobów drewna**
- ✓ **Promowanie zasad zrównoważonego leśnictwa w działalności biznesowej**
- ✓ **Dialog z dostawcami i wzmocnienie społecznie odpowiedzialnego łańcucha dostaw**
- ✓ **Rozszerzanie możliwości wyboru konsumentom przez poszerzenie oferty produktowej**
- ✓ **Rozwijanie współpracy z międzynarodowymi organizacjami pozarządowymi (Forest Stewardship Council®)**
- ✓ **Włączenie polskiej spółki do realizacji globalnej strategii**

PRAKTYKA: projekt „Pszczele hotele”

WYRÓŻNIK PRAKTYKI:

Wykorzystanie infrastruktury terenów zurbanizowanych do ochrony pszczół miejskich

OPIS I ZASIĘG:

Carrefour Polska od dwóch lat realizuje projekt dotyczący ochrony pszczół w środowisku miejskim oraz wzmacniający świadomość społeczną w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i miejskiego pszczelarstwa. Na dachach sklepów Carrefour w największych miastach w Polsce powstają specjalne schronienia – pszczele hotele – dla pszczół i innych pożytecznych owadów.

Latem 2016 roku otworzono 20 pierwszych pszczelich hoteli, a obecnie na terenie Polski działa 28 uli, dających rodzinom pszczół miejskich schronienie od deszczu i zimna. Rozwój pszczelich hoteli wspiera ochronę pszczół miejskich przed wymieraniem oraz wzmacnia zachowanie bioróżnorodności terenów zurbanizowanych.

Program ochrony pszczół jest polską inicjatywą w ramach realizacji globalnej strategii CSR Grupy Carrefour. Podejmowane działania wpisują się w obszar ochrony bioróżnorodności – jeden z trzech filarów strategii odpowiedzialnego biznesu Grupy Carrefour (obok zwalczania marnotrawstwa i wsparcia partnerów).

Ponadto program jest realizowany w ścisłej współpracy z firmą rodzinną Pszczelarz Kozacki oraz pod patronatem Centrum UNEP/GRID-Warszawa – organizacji pozarządowej działającej na rzecz efektywnego zarządzania zasobami środowiska.

Z PERSPEKTYWY FIRMY – WYZWANIA I KORZYŚCI:

Najważniejszym wyzwaniem dla Carrefour Polska we wdrażaniu programu było pozyskanie do współpracy zarządców nieruchomości, w których znajdują się sklepy sieci. Przystąpienie do realizacji programu wymagało dopełnienia czynności formalnych, w tym uzyskania zgody na zainstalowanie pszczelich hoteli na dachach budynków oraz na wykonywanie czynności związanych z opieką nad nimi.

Oprócz pozytywnego wpływu na ochronę bioróżnorodności w przestrzeni zurbanizowanej, realizacja programu wspiera promowanie zasady zrównoważonego rozwoju na polach aktywności Carrefour Polska. Ponadto inicjatywa przyczynia się do realizacji globalnych zobowiązań Grupy Carrefour, jednocześnie działając w odpowiedzi na zidentyfikowane lokalnie potrzeby.

KORZYŚCI DLA ŚRODOWISKA I SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ:

- ✓ **Ochrona pszczół miejskich przed wymieraniem**
- ✓ **Wzmacnianie różnorodności biologicznej środowiska na obszarach zurbanizowanych**
- ✓ **Budowanie świadomości i edukacja na temat bioróżnorodności i miejskiego pszczelarstwa**
- ✓ **Budowa partnerstw na rzecz realizacji działań wzmacniających miejski ekosystem, w tym z międzynarodowymi organizacjami pozarządowymi (Centrum UNEP/GRID-Warszawa) i lokalnymi przedsiębiorstwami**
- ✓ **Pozyskiwanie i konfekcjonowanie miodu wytwarzanego przez rodziny pszczół miejskich (np. z uli zlokalizowanych na dachu Centrum Handlowego Arkadia w Warszawie w 2016 roku zebrano 30 kg miodu)**

PRAKTYKA: program „Pszczoty i trzmiele nasi przyjaciele”

WYRÓŻNIK PRAKTYKI:

Ochrona pszczołowatych sposobem na zaangażowanie interesariuszy w realizację strategii zrównoważonego rozwoju

OPIS I ZASIĘG:

W 2015 roku firma CEMEX Polska zainicjowała program „Pszczoty i trzmiele nasi przyjaciele”, realizowany wspólnie z Fundacją edukacyjną „Siłaczka” z Łodzi. Program koncentruje się na tworzeniu zakątków z roślinami miododajnymi i hotelikami dla pszczoł oraz działaniach edukacyjnych na temat ochrony dzikich zapylaczy. Inicjatywa skierowana jest do społeczności lokalnych, w których firma prowadzi działalność, do pracowników i ich rodzin oraz, pośrednio, do klientów i dostawców firmy.

Program wpisuje się w realizację strategii zrównoważonego rozwoju CEMEX Polska, której jednym z priorytetów jest ochrona lokalnej różnorodności biologicznej oraz działanie na rzecz społeczności lokalnych. W ramach inicjatywy stworzono, przy współ-

udziale wolontariuszy firmy, osiem ogródków na terenie zakładów CEMEX oraz współpracujących przy projekcie szkół. Założone kąciki dla owadów składają się z „hotelu” – miejsca rozrodu i schronienia dla owadów oraz klombu z roślinami miododajnymi, czyli miejsca żerowania.

Przeprowadzono działania edukacyjne dla uczniów szkół i pracowników firmy, w tym szkolenia i warsztaty, w których łącznie wzięło udział prawie 1000 osób. Zorganizowano również stoiska edukacyjne dla pracowników podczas Pikników Zdrowia i BHP CEMEX. Firma przeprowadziła również wewnętrzny konkurs plastyczny dla dzieci pracowników firmy pt. „Pszczoty i trzmiele nasi przyjaciele”.

Z PERSPEKTYWY FIRMY – WYZWANIA I KORZYŚCI:

Największym wyzwaniem dla CEMEX Polska było przekonanie dyrektorów placówek edukacyjnych oraz kierowników zakładów produkcyjnych do włączenia się w realizację projektu i wyrażenia zgody na utworzenie kącików dla owadów, w szczególności pszczoł. Kluczowe znaczenie miało rozwianie obaw o bezpieczeństwo dzieci i pracowników oraz zbudowanie świadomości społecznej w zakresie zwyczajów i roli owadów.

Główną korzyścią dla firmy było utworzenie sieci placówek oświatowych, z którymi CEMEX może wspólnie realizować edukację ekologiczną w kolejnych

obszarach tematycznych i podnosić poziom świadomości środowiskowej w społecznościach lokalnych. Realizacja projektu wpłynęła korzystnie na wizerunek CEMEX Polska w społecznościach lokalnych. Praktyka doprowadziła też do polepszenia postrzegania firmy w oczach klientów oraz dostawców odwiedzających zakłady, w których stanęły kąciki dla owadów. Ponadto, udział pracowników – wolontariuszy w tworzeniu zakątków dla owadów dał możliwość czynnego zaangażowania się projekt chroniący różnorodność biologiczną.

KORZYŚCI DLA ŚRODOWISKA I SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ:

- ✓ Ochrona zapylaczy i zadbanie o lokalne zasoby różnorodności biologicznej
- ✓ Działania edukacyjne i podnoszące świadomość społeczną na temat roli owadów
- ✓ Zaangażowanie społeczności lokalnej
- ✓ Zbudowanie współpracy z instytucjami otoczenia biznesu – organizacją pozarządową (Fundacja edukacyjna „Siłaczka”) i placówkami edukacyjnymi
- ✓ Zaangażowanie kadry kierowniczej firmy i pracowników – wolontariuszy w działania na rzecz bioróżnorodności i praktyczną realizację strategii CSR firmy

PRAKTYKA: projekt „Lipówka – kopalnia przywrócona naturze”

WYRÓŻNIK PRAKTYKI:

Kompleksowa rewitalizacja terenów przemysłowych na rzecz bioróżnorodności, przywrócenie funkcji społecznych i edukacyjnych

OPIS I ZASIĘG:

Firma CEMEX Polska w maju 2013 roku otworzyła przyrodniczą ścieżkę edukacyjną „Kopalnia przywrócona naturze” na obszarze nieczynnego kamieniołomu „Lipówka” w Rudnikach koło Częstochowy. Ścieżka wzbogaca ofertę edukacyjną w regionie, w którym wcześniej brakowało miejsca do prowadzenia bezpłatnej i kompleksowej edukacji ekologicznej w terenie.

Przez dwadzieścia lat od zakończenia wydobywania kamieniołomu nie prowadzono żadnej działalności gospodarczej. W rezultacie rozwinęła się tam bogata różnorodność biologiczna – w zbiornikach wodnych pojawiły się populacje bezkręgowców i płazów, na glebach rozwinęły się różne typy siedliskowe oraz rośliny chronione, a cały teren stał się miejscem żerowania i rozrodu drobnych ssaków i ptaków. W związku z tym podjęto współpracę z pracownikami naukowymi Akademii im. Jana Długosza, a później także Muzeum Geologicznego Państwowego Instytutu Geologicznego w Warszawie. Po dokonaniu inwentaryzacji przyrodniczej utworzono i udostępniono ścieżkę przyrodniczą. Obecnie w skład ścieżki wchodzi 20 tablic edukacyjnych rozmieszczonych na 13 stanowiskach tematycz-

nych, prezentujących najciekawsze fragmenty kamieniołomu, gatunki roślin i zwierząt, ich siedliska oraz obiekty przyrody nieożywionej.

Ponadto we współpracy z nauczycielami lokalnych szkół opracowano zadania oraz scenariusze lekcji z zakresu biologii, przyrody, geografii i chemii, umożliwiające przeprowadzenie terenowych zajęć lekcyjnych, w tym w obszarach przewidzianych podstawą programową. Podjęto również liczne działania promujące ścieżkę, jako miejsce rekreacji dla lokalnej społeczności. W tym celu zaproponowano organizację bezpłatnych wycieczek po ścieżce z przewodnikiem oraz cykliczną inicjatywę – piknik edukacyjny pod hasłem „Dzień Bioróżnorodności”. Na terenie kamieniołomu odbywają się też wydarzenia sportowe np. marszobieg, zawody rowerowe i rajdy.

Efektywność realizacji przedsięwzięcia mierzona jest ilością odwiedzin przyrodniczej ścieżki edukacyjnej przez grupy zorganizowane oraz zaangażowaniem szkół i społeczności lokalnej w działania prowadzone na terenie nieczynnego kamieniołomu „Lipówka”.

Z PERSPEKTYWY FIRMY – WYZWANIA I KORZYŚCI:

Największym wyzwaniem przy realizacji inicjatywy było wypromowanie przyrodniczej ścieżki edukacyjnej wśród lokalnych instytucji edukacyjnych, a także zachęcenie mieszkańców do odwiedzania ścieżki i rekreacyjnego wykorzystywania przygotowanego terenu.

Podjęte działania przełożyły się na wzmocnienie pozytywnego odbioru firmy w regionie. Ponadto zaangażowanie instytucji lokalnych, w szczególności placówek

edukacyjnych, zaowocowało poszerzeniem współpracy z interesariuszami i zbudowaniem podstawy do długotrwałych partnerstw.

Za największy sukces uznajemy stworzenie nowego narzędzia edukacji przyrodniczej przy ogromnym zaangażowaniu przedstawicieli lokalnej kadry nauczycielskiej. Ta inicjatywa stale się rozwija i spodziewamy się jej kontynuacji przez kolejnych nauczycieli i ich uczniów.

KORZYŚCI DLA ŚRODOWISKA I SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ:

- ✓ **Przywrócenie bioróżnorodności terenu poeksploatacyjnego – rozwój fauny i flory, w tym roślin chronionych**
- ✓ **Stworzenie innowacyjnej oferty terenowej edukacji przyrodniczej poprzez utworzenie ścieżki edukacyjnej i udostępnienie miejsca prowadzenia zajęć praktycznych, w tym z zakresu podstawy programowej**
- ✓ **Udostępnienie lokalnej społeczności terenu o funkcjach rekreacyjnych**
- ✓ **Edukacja w zakresie bioróżnorodności**
- ✓ **Budowanie i utrzymywanie partnerstw z interesariuszami, w tym placówkami edukacyjnymi**

PRAKTYKA: wprowadzenie wszystkich produktów z certyfikatem MSC

WYRÓŻNIK PRAKTYKI:

Zapobieganie eksploatacji zasobów rybnych i troska o zrównoważone połowy jako wyraz długoterminowej dbałości o kluczowy czynnik produkcji

OPIS I ZASIĘG:

W 2014 roku FROSTA rozpoczęła realizację działań mających na celu dostosowanie procesu produkcyjnego, w tym łańcucha dostaw, do międzynarodowych standardów zrównoważonego rybołówstwa i uzyskania Certyfikatu Zrównoważonego Rybołówstwa MSC, przyznawanego przez Marine Stewardship Council. Program MSC należy do wiodących i najbardziej rozpoznawalnych na świecie systemów certyfikacji rybołówstwa. Opiera się na ocenie połowu ryb i całego łańcucha dostaw pod kątem standardów zrównoważonego rybołówstwa.

FROSTA jest pierwszym producentem żywności na polskim rynku, który może poszczycić się certyfikatem gwarantującym pochodzenie ryb z połowów z zachowaniem struktury, produktywności, funkcji oraz różnorodności ekosystemu morskiego na wszystkich swoich produktach. Procedura certyfikacji, oprócz wdrożenia kompleksowych procedur w fabrykach firmy, objęła również weryfikację dostawców, aby zagwarantować zachowanie zasad zrównoważonego rybołówstwa

w całym łańcuchu dostaw. Ostatnim etapem projektu było umieszczenie niebieskiego znaku MSC na opakowaniach produktów rybnych.

W ramach dbałości o ochronę zasobów ryb w morzach i oceanach, firma opracowała również interaktywną, mobilną wystawę „Może zadbajmy o morze”, promującą odpowiedzialny zakup ryb i popularyzującą ideę certyfikacji zrównoważonego rybołówstwa. Wystawa, oparta na koncepcji gier i zabaw, ma charakter edukacyjny i w prosty sposób pokazuje znaczenie świadomych wyborów konsumenckich. Częścią wystawy jest interaktywna gra, pozwalająca podążyć śladem ryby od momentu złowienia przez kuter do trafienia na talerze. W skład wystawy wchodzi też specjalne urządzenie w formie niecodziennej kasy fiskalnej, umożliwiające dokonanie wirtualnego zakupu ryby – na paragonie, w miejscu, gdzie tradycyjnie znajduje się cena, pojawiają się informacje wskazujące, które z wybranych produktów pochodzą ze zrównoważonych łowisk. Wystawę odwiedziło ponad 10 tysięcy osób.

Z PERSPEKTYWY FIRMY – WYZWANIA I KORZYŚCI:

Największym wyzwaniem dla firmy było sprostanie wymaganiom wysoce złożonego, od strony technicznej i formalnej, procesu certyfikacji. Procedura objęła zarówno zakłady własne – fabryki, jak i kontrahentów firmy. W związku z tym, o powodzeniu projektu zdecydowało również pozyskanie dostawców, działających w zgodzie ze standardem certyfikacji MSC.

Kluczową korzyścią, oprócz długofalowych działań na rzecz środowiska naturalnego, było zwiększenie wiarygodności firmy w oczach konsumentów i korzyści wizerunkowe. Dzięki działaniom edukacyjnym i promocyjnym, prowadzonym w ramach wystawy „Może zadbajmy o morze”, wzrosła świadomość konsumentów w zakresie wyboru produktów pochodzących ze zrównoważonych połowów.

KORZYŚCI DLA ŚRODOWISKA I SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ:

- ✓ Ochrona bioróżnorodności mórz i oceanów oraz wspieranie zrównoważonego rybołówstwa
- ✓ Innowacyjne działania edukacyjne i prokonsumenckie
- ✓ Wytwarzanie i oznaczanie żywności z zachowaniem międzynarodowych standardów
- ✓ Wzmocnienie w świadomości konsumentów znaczenia ochrony zasobów mórz i oceanów
- ✓ Korzyści wizerunkowe

PRAKTYKA: projekt „Rekultywacja – Góra Kamieńsk”

WYRÓŻNIK PRAKTYKI:

Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych w celu przywrócenia ich wartości przyrodniczych i użytkowych

OPIS I ZASIĘG:

Od kilkudziesięciu lat firma prowadzi działania na rzecz kompleksowej rekultywacji terenów poeksploatacyjnych, w celu przywrócenia ich wartości przyrodniczych i użytkowych. Rekultywacja w kopalni rozpoczęła się w 1977 roku od zalesienia pierwszych stałych skarp zwałowiska zewnętrznego Pola Bełchatów. W rezultacie, z 1 354 mld m³ nakładu (piaski, żwiry, ropy i ich mieszaniny oraz glina) pozostałego po odkrywaniu kolejnych warstw węgla brunatnego, powstała Góra Kamieńsk – najwyższe w środkowej Polsce wzniesienie o wysokości 395 m n.p.m.

Na proces rekultywacji składają się dwie fazy: techniczna oraz biologiczna. W zakresie rekultywacji technicznej ukształtowano wzniesienie i połączono je z przyległymi terenami siecią dróg i pochylni oraz systemem odwodnienia powierzchniowego. Następnie podjęto działania z zakresu rekultywacji biologicznej. Zgodnie z przyjętym leśnym kierunkiem rekultywacji, wprowadzono roślinność zielną oraz gatunki drzewiaste. W efekcie powstały ekosystemy o zwiększającej

się wraz z upływem czasu bioróżnorodności. Od rozpoczęcia projektu do końca 2016 roku przeprowadzono rekultywację techniczną na obszarze 1027,97 ha i biologiczną na terenie 375,76 ha. Rekultywację biologiczną na powierzchni zwałowiska zewnętrznego (Góra Kamieńsk) zakończono w 1995 r. Zalesione zwałowisko to ok 1500 ha półek i skarp.

Zrekultywowany teren Góry Kamieńsk obecnie, oprócz funkcji przyrodniczych, pełni także funkcje gospodarcze i społeczne. Zlokalizowano tam farmę wiatrową – Park Wiatrowy Kamieńsk – o mocy 30 MW, produkujący czystą energię dla około 6 tysięcy gospodarstw. Na terenie zwałowiska znajduje się również całoroczny kompleks rekreacyjno-sportowy – Ośrodek Sportu i Rekreacji „Góra Kamieńsk”. Ośrodek jest jedną z największych atrakcji turystycznych regionu, przyciągając amatorów letniej i zimowej rekreacji. Korzystają oni z sieci ścieżek rowerowych, stoku narciarskiego z trasami o zróżnicowanym stopniu trudności, kolejki linowej, wyciągów oraz toru saneczkowego.

Z PERSPEKTYWY FIRMY – WYZWANIA I KORZYŚCI:

Kluczowym wyzwaniem technicznym było zabezpieczenie rekultywowanych powierzchni przed erozją wodną. W tym celu zespół składający się z naukowców z AGH, pracowników kopalni oraz nieistniejącego już dziś Przedsiębiorstwa Lotniczego Aviaeco, opracował innowacyjną metodę awiohydroobsiewu, która została przeprowadzona na terenie zwałowiska zewnętrznego Pola Bełchatów i jako unikalne w tamtym okresie rozwiązanie, uzyskała ochronę patentową w 1991 roku.

Oprócz korzyści środowiskowych, zagospodarowanie terenu poprzemysłowego przyniosło firmie korzyści wizerunkowe w zakresie dbałości o przywrócenie terenów wykorzystywanych w działalności produkcyjnej na potrzeby gospodarki leśnej. Ponadto wdrożenie i utrzymanie systemu zarządzania środowiskiem w oparciu o normę PN-EN ISO 14001 usystematyzowało i potwierdziło działalność proekologiczną firmy.

KORZYŚCI DLA ŚRODOWISKA I SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ:

- ✓ **Przekształcenie terenu poprzemysłowego w obszar atrakcyjny przyrodniczo i krajobrazowo, zgodnie ze standardami rekultywacji**
- ✓ **Rozwój ekosystemów środowiskowych w kierunku bioróżnorodności**
- ✓ **Wzrost kompleksu rekreacyjno-sportowego – regionalnej atrakcji turystycznej**
- ✓ **Uruchomienie farmy wiatrowej, przykładu energetyki zeroemisyjnej i inwestycji wpisującej się w założenia polityki klimatycznej Unii Europejskiej**
- ✓ **Budowanie partnerstw z lokalnymi przedsiębiorstwami**
- ✓ **Wzmacnianie powiązań międzysektorowych i ekosystemu innowacji poprzez inicjowanie współpracy biznesu z nauką**
- ✓ **Budowanie wartości marki i polepszenie wizerunku firmy**

PRAKTYKA: analiza zawartości API – substancji aktywnych z produkcji farmaceutycznej w ściekach technologicznych i oczyszczonych

WYRÓŻNIK PRAKTYKI:

Przeciwdziałanie degradacji środowiska wodnego przy jednoczesnej poprawie procesu technologicznego

OPIS I ZASIĘG:

Polpharma w 2014 roku rozpoczęła współpracę z naukowcami z Politechniki Gdańskiej w celu ograniczenia ilości API – substancji aktywnych z produkcji farmaceutycznej – kierowanych do środowiska wodnego w ściekach technologicznych i oczyszczonych. Aby ograniczyć wprowadzanie substancji chemicznych do środowiska wodnego, podjęto działania na rzecz określenia stopnia oczyszczenia ścieków z tego typu zanieczyszczeń oraz ich wpływu na skuteczność procesu oczyszczania.

Wprowadzone rozwiązania polegają na eliminacji lub dezaktywacji ze strumienia ścieków technologicznych substancji chemicznych o negatywnym wpływie na pracę osadu czynnego w zakładowej oczyszczalni. Przeprowadzono również dodatkowe badania potwierdzające skuteczność wprowadzonych rozwiązań.

Innowacyjny charakter projektu wymagał opracowania metody badania spełniającej założone cele. Opracowano model symulujący prace komór zakładowej oczyszczalni ścieków oraz dopasowano odpowiednie metody chromatograficzne. Przeprowadzono ekspertyzy obejmujące badanie zawartości substancji aktywnych z produkcji farmaceutycznej, określenie ich wpływu na środowisko wodne oraz wskazanie najbardziej uciążliwych substancji.

Następnie określono sprawność procesów oczyszczania w zakresie redukcji API oraz wskazano kluczujące się procesy technologiczne. W rezultacie opracowane są metody dezaktywacji lub eliminacji API w ługach i ściekach produkcyjnych. Obecnie analizowane są kolejne, nowe substancje.

Z PERSPEKTYWY FIRMY – WYZWANIA I KORZYŚCI:

Opracowanie właściwej metody badawczej dostosowanej do warunków zakładowej oczyszczalni ścieków oraz umożliwiającej zrealizowanie celów projektu było kluczowym wyzwaniem, w szczególności na początkowym etapie projektu. Ponadto konieczne było zbilansowanie ekonomicznej strony projektu i zapewnienie jego efektywności kosztowej – celem było wprowadzenie rozwiązań neutralizujących API bez podnoszenia kosztów produkcji środków farmaceutycznych.

Największą korzyścią dla firmy, oprócz zmniejszenia negatywnego wpływu na środowisko wodne, jest po-

prawa pracy zakładowej oczyszczalni ścieków. Poprawę uzyskano poprzez lepsze warunki dla osadu biologicznego i bardziej stabilny proces oczyszczania dzięki eliminacji związków mogących obniżać skuteczność pracy osadu czynnego. Uzyskano również poprawę procesu technologicznego bez zwiększania kosztów produkcji. W długookresowej perspektywie rozwoju istotne jest także wprowadzenie rozwiązań przygotowujących firmę na ewentualne zmiany prawne, takie jak zaostrożenie wymagań dotyczących neutralizacji substancji aktywnych z produkcji farmaceutycznej.

KORZYŚCI DLA ŚRODOWISKA I SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ:

- ✓ **Eliminacja wpływu substancji aktywnych z produkcji farmaceutycznej na organizmy wodne poprzez ograniczenie potencjalnego wprowadzania API oraz innych mikrozanieczyszczeń wraz z oczyszczonym strumieniem do rzeki**
- ✓ **Eliminacja związków mogących obniżać skuteczność pracy osadu czynnego w zakładowej oczyszczalni ścieków**
- ✓ **Udoskonalenie procesu technologicznego z uwzględnieniem działań przyjaznych środowisku naturalnemu**
- ✓ **Wzmacnianie powiązań międzysektorowych i innowacyjnych rozwiązań poprzez inicjowanie współpracy biznesu z nauką**

PRAKTYKA: program „Pszczółka ratuje pszczoły dziko żyjące”

WYRÓŻNIK PRAKTYKI:

Partnerstwa lokalne na terenie zurbanizowanym w celu ochrony pszczół dziko żyjących

OPIS I ZASIĘG:

Fabryka Cukierków Pszczółka w 2018 roku kontynuuje program ochrony pszczół dziko żyjących. Inicjatywa, podjęta we współpracy z naukowcami z Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie, objęła zakup i utworzenie pszczelich hoteli na terenie fabryki oraz w siedmiu szkołach na terenie województwa lubelskiego, współdziałających przy realizacji programu. Ponadto program został objęty honorowym patronatem Lubelskiego Kuratora Oświaty.

Szkoły współpracujące przy realizacji programu wzięły udział w warsztatach edukacyjnych prowadzonych przez przedstawicieli UMCS'u. Warsztaty dotyczyły roli pszczół w ekosystemie oraz w produkcji żywności. Objęły również część praktyczną – budo-

wę domku dla owadów. Nauczyciele i dzieci ze szkół zaangażowanych w projekt opiekują się hotelami dla pszczół dziko żyjących ustawionymi na terenie placówek edukacyjnych.

W ramach inicjatywy podjęto również działania z zakresu kreowania postaw proekologicznych oraz umacniania świadomości społecznej na temat roli pszczół w ekosystemie. Działania skierowano zarówno do pracowników fabryki, jak i członków szerszej społeczności lokalnej. Pszczelim hotelem znajdującym się na terenie fabryki Pszczółka opiekują się pracownicy.

Działania na rzecz ochrony pszczół dziko żyjących będą kontynuowane. W przyszłości fabryka ma zamiar rozszerzyć akcję na skalę ogólnopolską.

Z PERSPEKTYWY FIRMY – WYZWANIA I KORZYŚCI:

Największym wyzwaniem w realizacji projektu było ukształtowanie pozytywnych postaw członków społeczności lokalnej wobec pszczół dziko żyjących i zachęcenie do podejmowania działań na ich rzecz. W szczególności, przy pozyskaniu i zaangażowaniu instytucji edukacyjnych istotne było obalenie mitów na temat zachowań i zwyczajów pszczół oraz uświadomienie pozytywnej roli tych owadów dla ekosystemu i życia człowieka.

Przeprowadzona inicjatywa wpłynęła pozytywnie na wizerunek firmy i jej postrzeganie wśród członków społeczności lokalnej oraz na rozpoznawalność marki na terenie Lublina. Ponadto realizacja programu przyczyniła się do wzmocnienia relacji z interesariuszami fabryki.

KORZYŚCI DLA ŚRODOWISKA I SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ:

- ✓ Ochrona pszczół dziko żyjących poprzez tworzenie pszczelich hoteli
- ✓ Edukacja w zakresie bioróżnorodności, obejmująca praktyczne działania
- ✓ Budowanie i utrzymywanie partnerstw z interesariuszami, w tym placówkami edukacyjnymi
- ✓ Wzmacnianie powiązań międzysektorowych i innowacyjnych rozwiązań poprzez inicjowanie współpracy biznesu z nauką
- ✓ Budowanie wartości marki i polepszenie wizerunku firmy

PRAKTYKA: program „Rzeki dla życia”

WYRÓŻNIK PRAKTYKI:

Współpraca na rzecz przywrócenia naturalnych ekosystemów rzecznych w Polsce

OPIS I ZASIĘG:

Polskie rzeki wciąż należą do najpiękniejszych i najlepiej zachowanych w Europie. Niestety, to dziedzictwo kulturowe oraz przyrodnicze Polski znika na naszych oczach na skutek bezprecedensowej, nasilającej się degradacji. Tylko w pierwszej połowie tej dekady ingerencji poddano co najmniej 20 tys. km rzek, w tym wiele małych i średnich. Zrównoważone podejście do gospodarowania rzekami w Polsce przyjmuje się bardzo powoli.

Ingerencje w korytarze rzeczne oraz wycinanie nadbrzeżnych drzew i krzewów często nie mają ekonomicznego uzasadnienia, a jednocześnie niszczą zasoby przyrodnicze oraz krajobraz rzek i ich dolin. Zdaniem WWF Polska niepotrzebne regulacje rzek oraz ich tzw. utrzymanie są głównym powodem złego stanu populacji wielu gatunków ryb, zwłaszcza tych szczególnie wrażliwych na wszelkie ingerencje, np. łososi.

Dlatego tak ogromne znaczenie ma projekt „Rzeki dla życia”. W jego ramach siły połączyły: UPM Raflatac, wiodący światowy dostawca samoprzylepnych

materiałów etykietowych oraz WWF Polska, jedna z największych na świecie organizacji działających na rzecz ochrony środowiska naturalnego. Projekt zainicjowano w 2012 roku; cztery lata później partnerzy postanowili kontynuować współpracę.

WWF Polska dzięki wsparciu UPM Raflatac może rozszerzać działania nastawione na jeszcze lepszy monitoring prac wykonywanych na rzekach i angażowanie społeczeństwa w ochronę rzek. Projekt obejmuje m.in. konsultację dokumentów, które określają zasady gospodarowania polskimi wodami oraz propagowanie nowoczesnych metod ochrony przeciwpowodziowej (odtworzenie naturalnych terenów zalewowych, ocena stanu zachowania koryt rzecznych) i udrażnianie rzek celem odtworzenia koryt tarłowych. Wszelkie działania podejmowane w ramach projektu „Rzeki dla życia” odbywają się we współpracy z ekspertami, lokalnymi działaczami i instytucjami państwowymi, przy zaangażowaniu lokalnych społeczności.

Z PERSPEKTYWY FIRMY – WYZWANIA I KORZYŚCI:

Dla UPM Raflatac zaangażowanie w działania na rzecz przywrócenia równowagi ekosystemów rzecznych w Polsce naturalnie wpisuje się w strategię zrównoważonego rozwoju grupy UPM. Wizja firmy zawiera się w słowie Biofore oraz trzech R (ang. renewable, responsible, remarkable, czyli odnawialny, odpowiedzialny oraz znakomity). Lasy, z których UPM odpowie-

dzialnie pozyskuje swój główny surowiec, są jednym z filarów zrównoważonej gospodarki rzecznej.

Firma mocno stawia także na edukację ekologiczną – dzięki takim działaniom chce zwiększać świadomość ludzi, pokazywać im dobre praktyki, tłumaczyć korzyści zachowania naturalnych ekosystemów np. na skalę zagrożenia powodziowego.

KORZYŚCI DLA ŚRODOWISKA I SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ:

- ✓ Zachowanie naturalnego bogactwa i dziedzictwa kulturalno-przyrodniczego Polski
- ✓ Ochrona gatunków, zwłaszcza tych wrażliwych na ingerencje człowieka (np. łososi)
- ✓ Redukcja zagrożenia powodziowego
- ✓ Integracja lokalnych społeczności wokół ważnych inicjatyw

PRAKTYKA: wprowadzenie materiałów etykietowych z papieru z certyfikatami FSC i PEFC

WYRÓŻNIK PRAKTYKI:

Zrównoważony rozwój dzięki informacji o pochodzeniu materiałów i certyfikacji leśnej

OPIS I ZASIĘG:

UPM Raflatac, światowy lider wśród dostawców rozwiązań w zakresie samoprzylepnych materiałów etykietowych, kontroluje pochodzenie wykorzystywanego w całym łańcuchu dostaw surowca leśnego. Dzięki certyfikacji leśnej klienci i użytkownicy produktów firmy mają pewność, że włókna drzewne zostały pozyskane zgodnie z prawem i pochodzą z lasów zarządzanych zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Każda część łańcucha dostaw – lasy, zakłady celulozowe, zakłady papiernicze i zakłady produkcji materiałów etykietowych – co roku jest poddawana certyfikacji dotyczącej pochodzenia produktu oraz kontroli przez niezależną jednostkę. UPM Raflatac zawsze może określić, skąd pochodzi i z którego lasu został pozyskany surowiec.

Firma certyfikuje pochodzenie surowca dwoma uznawanymi na świecie świadectwami:

- FSC™, przyznawany przez Forest Stewardship Council™,
- PEFC™ Program for the Endorsement of Forest Certification.

Obie organizacje działają na rzecz promowania i utrzymania najlepszych praktyk w dziedzinie zrównoważonej gospodarki leśnej. Zgodność z oboma certyfikatami obejmuje szeroki zakres pozytywnego wpływu na gospodarkę leśną – zarówno ten realizowany na dużą skalę (domena FSC), jak i mniejsze, prywatne, lokalne działania (domena PEFC).

Z PERSPEKTYWY FIRMY – WYZWANIA I KORZYŚCI:

Certyfikacja leśna wpisuje się w szerszy kontekst działań, które UPM Raflatac podejmuje, by rozwijać się w sposób zrównoważony i odpowiadać na globalne wyzwania klimatyczne, gospodarcze i społeczne. Na zrównoważonym podejściu zyskuje również sama firma: zgodność ze standardami FSC i PEFC podnosi wiarygodność firmy jako partnera biznesowego oraz otwiera przed UPM Raflatac dostęp do nowych rynków i bardziej zróżnicowanych grup odbiorców.

UPM Raflatac sama sobie stawia najwyższe wymagania w zakresie odpowiedzialnego pozyskiwania surowców i propaguje te wartości w całym swoim łańcu-

chu dostaw. Firma pomaga klientom w transformacji ich modeli biznesowych – na zrównoważone, oparte o filozofię gospodarki cyrkulacyjnej, przyjazne środowisku, bardziej efektywne, mniej podatne na ryzyka środowiskowe i reputacyjne. Dzieli się swoim doświadczeniem, by drukarnie także mogły działać zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i uzyskać odpowiednie certyfikaty.

W portfolio firmy znajduje się obecnie ponad 850 produktów etykietowych z certyfikatem leśnym. Firma wyznaczyła sobie ambitny cel, aby do 2030 r. pozyskiwać papier wyłącznie ze źródeł certyfikowanych.

KORZYŚCI DLA ŚRODOWISKA I SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ:

- ✓ **Zwalczanie rabunkowej gospodarki leśnej i niezgodnego z prawem wyrębu lasów**
- ✓ **Pewność, że produkty trafiające do końcowych konsumentów opierają się na surowcach pozyskanych w zrównoważony sposób**
- ✓ **Budowanie powszechnej świadomości znaczenia odpowiedzialnej gospodarki surowcem leśnym**
- ✓ **Propagowanie wysokich standardów zarządzania, uwzględniających wpływ na otoczenie**

PRAKTYKA: program „Bocian nasz”

WYRÓŻNIK PRAKTYKI:

Działania wspierające zachowanie populacji bocianów przy jednoczesnym dbaniu o bezpieczeństwo i ciągłość dostaw energii elektrycznej

OPIS I ZASIĘG:

Od 2008 roku TAURON Dystrybucja realizuje projekt „Bocian nasz”, którego zadaniem jest opieka nad bocianimi gniazdami znajdującymi się na terenie działania infrastruktury energetycznej spółki, tj. w obrębie województw: śląskiego, dolnośląskiego, małopolskiego, opolskiego i części podkarpackiego. Nieizolowane przewody, w których płynie energia elektryczna, stanowią zagrożenie dla bocianów i ich młodych. Z kolei ważące nierzadko kilkaset kilogramów gniazda mogą być przyczyną poważnych awarii sieci elektrycznej oraz mogą powodować zakłócenia w jej poprawnym działaniu.

Na słupach sieci elektrycznej zarządzanej przez firmę gniazduje około 1600 bocianich par. Podczas zimy energetycy porządkują gniazda, a także montują stalowe platformy, na których powyżej przewodów energetycznych umieszczane są bocianie domostwa. Dodatkowo na infrastrukturze spółki, zwłaszcza tej znajdującej w bliskim sąsiedztwie bocianich rodzin, energetycy montują odstraszacze, aby ptaki nie zbliżały się do urządzeń energetycznych.

Projekt realizowany jest we współpracy i przy merytorycznym wsparciu ornitologów. Dzięki temu pozyskano wiedzę na temat środowiska, specyfiki życia i obyczajów bocianów. Ornitolodzy służą wsparciem m.in. przy szkoleniach, dzięki którym energetycy TAURON Dystrybucja wiedzą, jak najlepiej opiekować się ptakami, profesjonalnie przygotować gniazdo, bezpiecznie umieścić je na platformie lub jak interweniować w sytuacjach niestandardowych.

Pracownicy firmy podejmują też dodatkowe działania na rzecz bocianów. Ranne zwierzęta, na przykład te, które wypadły z gniazda, są przewożone przez energetyków do specjalistycznych ośrodków. W razie potrzeby pracownicy spółki wspierają ptaki podczas wiosennych ataków zimy uczestnicząc w akacjach ich dożywiania.

W ramach projektu wspierane są również inne inicjatywy na rzecz bocianów np. ich obrączkowanie. To ważna inicjatywa pozwalająca specjalistom na lepsze poznanie ptaków, a przez to bardziej efektywną pomoc i działania na rzecz zwiększenia ich populacji w Polsce.

Z PERSPEKTYWY FIRMY – WYZWANIA I KORZYŚCI:

Umiejętne i bezpieczne postępowanie z tymi dzikimi ptakami stanowiło największe wyzwanie dla energetyków TAURON Dystrybucja. Z uwagi na powyższe spółka prowadzi projekt w ścisłej współpracy z ornitologami.

Z kolei najważniejszą korzyścią z perspektywy firmy, a tym samym jej klientów obok ochrony populacji bocianów, jest ograniczenie zakłóceń w poprawnym działaniu sieci energetycznej i zmniejszenie jej awaryjności.

KORZYŚCI DLA ŚRODOWISKA I SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ:

- ✓ **Ochrona populacji bocianów poprzez zabudowę platform dla gniazd, ich oczyszczanie, montowanie odstraszaczy na infrastrukturze spółki oraz reagowanie na nagłe wypadki**
- ✓ **Wspieranie akcji ornitologów w działaniach na rzecz ochrony tych ptaków**
- ✓ **Ograniczenie zakłóceń w poprawności działania sieci energetycznej na terenie działania spółki**
- ✓ **Nawiązanie współpracy z organizacjami pozarządowymi na rzecz ochrony bocianów**
- ✓ **Popularyzacja wiedzy na temat bocianów**

PRAKTYKA: program „Kwietne łąki”

WYRÓŻNIK PRAKTYKI:

Zaangażowanie społeczności lokalnej w działania na rzecz bioróżnorodności wspierające zachowanie kluczowego czynnika produkcji

OPIS I ZASIĘG:

Żywiec Zdrój w 2011 roku rozpoczął realizację programu ochrony bioróżnorodności i zasobów wodnych, w porozumieniu z Zespołem Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego. Program objął początkowo 100 ha na terenie gminy Jeleśnia, a od 2017 roku został rozszerzony na obszar gminy Węgierska Górka, obejmując łącznie teren o powierzchni 120 ha. W 2017 roku parterem programu został UNEP (United Nations Environmental Program) a program stał się częścią międzynarodowego projektu Carpathians Convention.

Firma posiada 3 fabryki produkujące wodę i napoje na bazie wody źródlanej z terenów fliszu karpackiego. Większość ujęć, z których korzystają fabryki, znajduje się na terenach parku krajobrazowego, gdzie prowadzona jest intensywne gospodarstwo rolno-pasterskie, niepozostająca bez wpływu na jakość wód i gospo-

darkę wodną (oraz charakteryzująca się rozdrobnioną strukturą własnościową gruntów).

Polskie prawo nie przewiduje formalnej możliwości tworzenia stref ochrony pośredniej dla ujęć wody głębinowej. W związku z tym firma podjęła się realizacji projektu wpływającego na zachowanie jakości wód głębinowych i zrównoważoną gospodarkę wodną z zaangażowaniem lokalnej społeczności. W ramach projektu zrealizowano działania edukacyjne w zakresie bioróżnorodności oraz uruchomiono program rekompensat dla mieszkańców za właściwe utrzymanie gruntów. Odpowiednia dbałość o grunty, w szczególności poprzez czynności ochrony czynnej terenów nieleśnych takich jak łąki i nieużytki (koszenie ręczne lub mechaniczne), jest niezbędna dla prawidłowej infiltracji wody, czyli przemieszczania się wód powierzchniowych oraz opadowych w głąb ziemi.

Z PERSPEKTYWY FIRMY – WYZWANIA I KORZYŚCI:

Kluczowym wyzwaniem przy realizacji programu było zaangażowanie społeczności lokalnej – grupy licznej, rozdrobnionej i nierzadko mającej sprzeczne interesy. Prowadzony dialog społeczny i działania edukacyjne w zakresie bioróżnorodności zaowocowały zmianami w podejściu mieszkańców oraz ich zaangażowaniem w projekt.

Dla firmy podstawową korzyścią z realizacji projektu, oprócz działania na rzecz bioróżnorodności, jest ograniczenie aktywności rolno-pasterskiej na terenach bezpośrednio sąsiadujących z ujęciami wody głębinowej, co wpływa znacząco na jakość pozyskiwanej wody wykorzystywanej w procesach produkcyjnych.

KORZYŚCI DLA ŚRODOWISKA I SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ:

- ✓ **Ochrona zasobów wody głębinowej i zwiększanie infiltracji wody**
- ✓ **Rozwijanie edukacji ekologicznej i zmiana postaw członków lokalnej społeczności poprzez dialog społeczny**
- ✓ **Wsparcie eliminacji gatunków obcych i inwazyjnych oraz przywrócenie warunków do rozwoju lokalnej fauny i flory (na teren gminy powróciły dwa rodzime gatunki roślin)**
- ✓ **Wsparcie właściwego zarządzania wodą na terenach górskich (będących rezerwuarem dla blisko 50% wody pitnej)**
- ✓ **Nawiązanie współpracy z organizacjami otoczenia biznesu (Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego)**

DOBRE PRAKTYKI NA ŚWIECIE

Puszczyc uralski *Strix uralensis*

Puszczyc uralski to jeden z dziesięciu gatunków sów w Polsce. Większość z tych gatunków, razem z sową ze zdjęcia na czele, jest ściśle związana z lasem, i to nie byle jakim. Aby móc wyprowadzić lęg i wychować swoje pisklęta sowy leśne potrzebują drzew, które są wystarczająco stare, by różne gatunki dzięciołów mogły w nich wykuć odpowiednio duże dziuple. Dlatego tak ważna w ochronie tej grupy ptaków jest odpowiednia gospodarka leśna, pozostawiająca w drzewostanie wystarczającą liczbę ponad stuletnich drzew.

PRAKTYKA: program ochrony bioróżnorodności ekosystemów morskich na Sri Lance

WYRÓŻNIK PRAKTYKI:

Realizacja wartości firmy poprzez działania na rzecz ochrony bioróżnorodności

OPIS I ZASIĘG:

W 2007 roku firma zainicjowała działania fundacji Dilmah Conservations, która realizuje inicjatywy społeczne i środowiskowe w czterech obszarach, w tym na rzecz bioróżnorodności. Jednym z podjętych działań jest program ochrony bioróżnorodności wód przybrzeżnych Sri Lanki, w szczególności obszaru rafy koralowej Kayankerni

Program ma na celu inwentaryzację i udokumentowanie obszaru rafy w celu ubiegania się o przyznanie mu statusu rezerwatu morskiego. Opracowywana dokumentacja obejmuje m.in. stopień zanieczyszczenia rafy, ocenę wpływu działalności człowieka i prognozę środowiskową. Objęcie obszaru ochroną pozwoliłoby nie tylko na odbudowę koralowców i zachowanie bogactwa ryb, ale również na lepszą ochronę diugonia przybrzeżnego, jedyne współcześnie żyjącego morskiego ssaka z rodziny diugonowatych, wpisanego do czerwonej księgi zagrożonych gatunków jako narażone na wyginięcie.

W ramach programu prowadzone są także działania edukacyjne mające na celu zwiększenie świadomości społecznej w zakresie ochrony obszarów morskich. Ponadto w placówkach edukacyjnych i instytucjach upowszechniono materiały informacyjne na temat ochrony bioróżnorodności.

Dilmah Conservations podjęła również współpracę z UNEP/CMS ze Zjednoczonych Emiratów Arabskich oraz z Międzynarodową Unią Ochrony Przyrody, aby wzmocnić działania na rzecz ochrony diugonia przybrzeżnego. Realizowane inicjatywy wpisują się w zobowiązania władz krajowych Sri Lanki, które w 2012 roku zdecydowały się na podpisanie porozumienia w zakresie ochrony populacji diugoni przybrzeżnych, pod egidą Programu Środowiskowego ONZ, a także przyjęły Konwencję o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt.

Z PERSPEKTYWY FIRMY – WYZWANIA I KORZYŚCI:

Największym wyzwaniem przy realizacji programu było pozyskanie do współpracy partnerów krajowych i międzynarodowych oraz zainteresowanie społeczności lokalnych działaniami na rzecz długoterminowego wsparcia bioróżnorodności akwenów morskich.

Główną korzyścią z realizacji długofalowych projektów środowiskowych, oprócz wsparcia środowiska

naturalnego, jest realizacja strategii firmy i włączanie interesariuszy w praktyczne działania na rzecz jej urzeczywistnienia. Ponadto program wzmacnia pozytywny wizerunek przedsiębiorstwa wśród lokalnej społeczności oraz umożliwia nawiązywanie partnerstw międzysektorowych.

KORZYŚCI DLA ŚRODOWISKA I SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ:

- ✓ **Rozpoczęcie ochrony bioróżnorodności obszarów morskich, w szczególności rafy koralowej i wód przybrzeżnych**
- ✓ **Działania edukacyjne i zwiększenie świadomości problemów ekologicznych wśród członków lokalnej społeczności**
- ✓ **Zbudowanie partnerstw z organizacjami pozarządowymi na rzecz ochrony bioróżnorodności**

PRAKTYKA: zrównoważona uprawa bawełny w Pakistanie i Indiach – Better Cotton Initiative (BCI)

WYRÓŻNIK PRAKTYKI:

Wsparcie dostawców bawełny w zakresie rozwoju zrównoważonej produkcji surowca

OPIS I ZASIĘG:

W połowie lat 2000. IKEA rozpoczęła działania na rzecz wykorzystywania w wyrobach firmy bawełny pochodzącej tylko ze zrównoważonych źródeł – recyklingu lub odpowiedzialnych plantacji. W tym celu zainicjowała we współpracy z WWF program wsparcia producentów bawełny Better Cotton Initiative (BCI), ukierunkowany na w nowocześniejszy sposób upraw. Ograniczenie wodochłonności procesu produkcji oraz użycia chemikaliów wpływa pozytywnie na stan zasobów wodnych i zapobieganie erozji gleb oraz na warunki pracy plantatorów i zmniejszenie kosztów produkcji. W rezultacie, rolnicy uprawiający bawełnę mają lepsze (zdrowsze) warunki pracy oraz osiągają większe zyski.

Realizowany program obejmuje działania edukacyjne bezpośrednio na plantacjach i w lokalnych szkół-

kach w krajach dostawców. Inicjatywa rozpoczęła się od pilotażu w 500 gospodarstwach rolnych, rozrastając się na przestrzeni lat – do tej pory objęła ponad 110.000 producentów z Indii i Pakistanu. Długoterminowym celem programu jest przekształcenie całego sektora i uczynienie bawełny, produkowanej w sposób zrównoważony, materiałem powszechnie stosowanym w produkcji.

Dodatkową inicjatywą związaną z odpowiedzialną produkcją bawełny, jest program zrównoważonego gospodarowania, realizowany na podstawie modelu zarządzania wodą opracowanego przez WWF. Podjęto działania edukacyjne i szkolenia producentów bawełny w zakresie umiejętnego gospodarowania wodą, co pozwala ograniczyć jej zużycie w procesie produkcyjnym.

Z PERSPEKTYWY FIRMY – WYZWANIA I KORZYŚCI:

Na początku realizacji programu największą trudnością było pozyskanie plantatorów do współpracy. Niezbędna była szeroka komunikacja korzyści w obszarze środowiskowym, zakresie poprawy warunków pracy i zwiększenia zysków poprzez obniżenie kosztów procesu produkcji. To wieloaspektowe ujęcie tematu zdecydowanie powiodło inicjatywę.

Obecnie, dzięki programowi, 69% bawełny używanej przez IKEA pochodzi z plantacji odpowiadających standardom Better Cotton, 13% z plantacji będących w procesie przekształcania się zgodnie ze standardami zrównoważonej produkcji (w ramach różnych programów, w tym programu E3 w USA) a 18% bawełny pochodzi z recyklingu.

KORZYŚCI DLA ŚRODOWISKA I SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ:

- ✓ **Zmniejszenie zużycia wody i środków chemicznych przy produkcji bawełny**
- ✓ **Poprawa warunków pracy plantatorów**
- ✓ **Zwiększenie opłacalności upraw dla rolników z krajów-dostawców**
- ✓ **Zbudowanie partnerstwa z instytucją otoczenia biznesu – organizacją pozarządową (WWF)**
- ✓ **Zwiększenie świadomości społecznej na temat odpowiedzialnej produkcji bawełny**

PRAKTYKA: program „Wspólnotowy młyn Nespresso w Kolumbii”

WYRÓŻNIK PRAKTYKI:

Spółdzielczy młyn wodny korzyścią dla społeczności lokalnej i środowiska naturalnego

OPIS I ZASIĘG:

Od 2003 roku Nespresso realizuje program Nespresso AAA Sustainable Quality™, opracowany we współpracy z Rainforest Alliance. Program ma na celu zapewnienie produkcji kawy najwyższej jakości, przy jednoczesnym wspieraniu plantatorów i zachęcaniu ich do gospodarowania z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju. Żeby zredukować negatywny wpływ obróbki owoców kawowca na środowisko, przy jednoczesnej poprawie jakości kawy, Nespresso wraz z kluczowymi partnerami społecznymi, zbudowało młyn dla jednej z najstarszych społeczności plantatorów w kolumbijskim Jardín.

Młyn, zarządzany przez lokalną spółdzielnię, zmienił proces obróbki ziaren kawy przez dostawców. Zakład oszczędza około 60% wody, którą wcześniej używali rolnicy, czyli około 4,2 miliona litrów rocznie. Z kolei woda używana w procesie obróbki ziaren jest uzdatniana, dzięki czemu nie dochodzi do zanieczyszczenia rzek.

Ze spółdzielczego młyna korzysta około 200 plantatorów, którzy nie muszą indywidualnie obrabiać surowca, oszczędzając do czterech godzin pracy dziennie. Ponadto dzięki technikom stosowanym w młynie, ziarna zachowują smak i aromat. Bardziej efektywna obróbka ziaren przekłada się na wyższe bonusy za jakość produkowanej kawy, a tym samym na wyższe zarobki rolników.

Program Nespresso AAA Sustainable Quality™ obejmuje również zachęty do sadzenia większej liczby rodzimych gatunków drzew na plantacjach, które dzięki temu są bardziej atrakcyjne dla miejscowej fauny. Wraz z większą bioróżnorodnością, gleba staje się żyźniejsza, co w dłuższej perspektywie znacząco poprawia jakość kawy.

Powodzenie inicjatywy spowodowało, że wkrótce pracę zacznie drugi młyn, w Gigante Huila.

Z PERSPEKTYWY FIRMY – WYZWANIA I KORZYŚCI:

Największym wyzwaniem było przekonanie plantatorów do wprowadzenia zmiany w tradycyjnym procesie obróbki ziaren kawy. Przejście z indywidualnego do spółdzielczego trybu produkcji stanowiło bowiem istotną zmianę codziennego rytmu życia rolników i ich społeczności.

Program, oprócz korzyści środowiskowych i społecznych, przyczynił się do zwiększenia jakości i wy-

dajności plonów. Zastosowanie młyna podwoiło ilość kawy produkowanej w ramach programu Nespresso AAA Sustainable Quality™ przez farmerów z Jardín. Ponadto zastosowane techniki obróbki ziaren poprawiły kontrolę nad procesem produkcji i ułatwiły zachowywanie walorów smakowych i jakości poszczególnych rodzajów produktów firmy.

KORZYŚCI DLA ŚRODOWISKA I SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ:

- ✓ **Usprawnienie procesu produkcyjnego w sposób korzystny dla środowiska naturalnego i społeczności lokalnej**
- ✓ **Zmniejszenie zużycia wody w procesie obróbki ziaren o 60% i ograniczenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych**
- ✓ **Zwiększenie dochodów plantatorów o 17%**
- ✓ **Zredukowanie czasu pracy dostawców**
- ✓ **Zwiększenie jakości i wolumenu produkcji**

PRAKTYKA: program badawczy Southwest Alberta Montane – Kanada

WYRÓŻNIK PRAKTYKI:

Badania populacji dzikich zwierząt narzędziem wspierającym ograniczanie wpływu działalności gospodarczej na środowisko naturalne

OPIS I ZASIĘG:

W latach 2007-2013 firma podjęła się roli głównego partnera przemysłowego i fundatora programu badawczego dotyczącego migracji i siedlisk dzikich zwierząt zamieszkujących południowe tereny kanadyjskiej prowincji Alberta – głównie łosi, ale też wilków i niedźwiedzi.

Głównym tematem programu były badania populacji łosi, ze względu na szczególną rolę tych jeleniowatych w ekosystemie południowej Alberty. Dzięki zastosowaniu nadajników radiowych do monitorowania ruchów migracyjnych łosi, a na późniejszych etapach realizacji projektu także ich naturalnych drapieżników – wilków i niedźwiedzi grizzly, utworzono unikalną bazę danych. Baza umożliwiała m.in. analizę szlaków

migracyjnych, przewidywanie wielkości populacji czy określanie zależności między gatunkami.

Oprócz osiągnięć naukowych, program miał na celu dostarczenie wiedzy oraz wsparcie działań na rzecz minimalizowania wpływu człowieka na środowisko naturalne. Prowadzone badania pozwoliły również na zwiększenie bezpieczeństwa działalności gospodarczej, na przykład przez planowe ograniczanie prac w okresach migracji zwierząt, czy właściwsze zarządzanie infrastrukturą kolejową i drogową, w tym przez ograniczaniem ruchu kołowego. W program zaangażowano partnerów naukowych, instytucje rządowe i organizacje pozarządowe.

Z PERSPEKTYWY FIRMY – WYZWANIA I KORZYŚCI:

Na etapie realizacji programu istotnym wyzwaniem było skoordynowanie partnerów reprezentujących różnorodne sektory – rządowy, pozarządowy, biznesowy i akademicki. Z kolei dla praktycznego wykorzystania wyników przeprowadzonych badań, kluczowe było wpisanie projektu badawczego w cele biznesowe firmy.

Program przyczynił się do ograniczania wpływu działalności firmy na środowisko naturalne i gatun-

ki zwierząt żyjące na obszarze południowej Alberty. Opracowane wyniki projektu stanowiły wsparcie przy podejmowaniu decyzji biznesowych, szczególnie w zakresie harmonogramu prowadzenia prac inwestycyjnych, czy uregulowania ruchu kołowego na drogach dojazdowych do miejsc wydobywania surowców.

KORZYŚCI DLA ŚRODOWISKA I SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ:

- ✓ Poszerzenie wiedzy o zwyczajach i roli populacji łosi i innych zwierząt migrujących w ekosystemie
- ✓ Wsparcie ograniczania wpływu działalności gospodarczej na środowisko naturalne
- ✓ Utworzenie bazy danych wspierających decyzje w zakresie zarządzania infrastrukturą, w tym drogową, i tworzenia regulacji w obszarze ograniczania śladu środowiskowego
- ✓ Budowanie partnerstw międzyinstytucjonalnych
- ✓ Rozwój innowacyjnych rozwiązań poprzez budowanie współpracy biznesu z nauką

PRAKTYKA: inicjatywa wielostronna w celu ustanowienia certyfikacji oleju palmowego

WYRÓŻNIK PRAKTYKI:

Certyfikacja produktów sposobem przeciwdziałania deforestacji

OPIS I ZASIĘG:

WWF powołał w 2004 roku inicjatywę wielostronną Roundtable on Sustainable Palm Oil (RSPO), której celem było ustanowienie międzynarodowego systemu certyfikacji oleju palmowego. Inicjatywa zgromadziła przedstawicieli sektora – plantatorów, rafinerie, producentów, dostawców, instytucje finansujące oraz organizacje pozarządowe. W podjęte działania zaangażowały się największe globalne firmy, których udział w rynku oleju palmowego wynosił łącznie niemalże 40%. Obecnie, wśród blisko 3800 członków RSPO znajdują się przedstawiciele 91 krajów (najwięcej z Niemiec, Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych). Polskę w RSPO reprezentuje 61 przedsiębiorstw, z czego 23 ma status członka zwyczajnego, a 38 członka stowarzyszonego.

Certyfikacja RSPO rozpoczęła się w 2008 roku. Certyfikaty wydano m.in. 78 plantatorom, 335 zakładom wytłaczania oleju oraz blisko 2000 przedsiębiorstwom z wdrożonym zrównoważonym łańcuchem dostaw. Certyfikacja ma na celu ograniczenie wykorzystania oleju palmowego produkowanego na plantacjach

palmy oleistej, powstających przez niezrównoważone karczowanie lasów deszczowych. Proces ten jest jedną z przyczyn globalnej deforestacji, której negatywnym skutkiem jest m.in. bezpowrotna utrata siedlisk wielu gatunków zwierząt, co prowadzi do zagrożenia wyginięciem np. orangutanów. Tym samym, certyfikacja ma doprowadzić do nieopłacalności produkcji oleju na plantacjach powodujących deforestację krajów-producentów, Indonezji i Malezji.

Procedura certyfikacyjna oparta jest na weryfikacji kryteriów środowiskowych i społecznych, obejmując aspekty prawne, ekonomiczne, ekologiczne i społeczne, określone w międzynarodowym dokumencie ogólnym. Równocześnie, ze względu na lokalną specyfikę, opracowano krajowe wytyczne dla jedenastu krajów-producentów. Do 2018 roku certyfikacja objęła producentów odpowiedzialnych za 19% globalnej podaży oleju palmowego.

W ramach inicjatywy podejmowane są również działania edukacyjne i promocyjne.

Z PERSPEKTYWY INICJATORA I INSTYTUCJI CZŁONKOWSKICH – WYZWANIA I KORZYŚCI

Wśród wielu wyzwań, kluczową trudnością w realizacji inicjatywy jest przekonanie przedsiębiorstw-odbiorców do korzystania z certyfikowanych surowców, mimo ich wyższych kosztów. Istotnym wyzwaniem jest także spójność komunikatu i działań skierowanych do krajów-producentów, w szczególności jednolitość deklaracji z decyzjami ekonomicznymi przedsiębiorstw-odbiorców.

Oprócz korzyści środowiskowych i długofalowego działania na rzecz zapobiegania deforestacji, inicjatywa ustanowiła forum współpracy przedsiębiorstw z krajów-dostawców i krajów-odbiorców oleju palmowego. Ponadto certyfikacja zwiększa przejrzystość sektora i wzmacnia standardy prowadzenia działalności gospodarczej na wszystkich etapach produkcji i łańcucha wartości.

KORZYŚCI DLA ŚRODOWISKA I SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ:

- ✓ Długofalowe działanie na rzecz ograniczenia deforestacji lasów deszczowych i zrównoważonej gospodarki
- ✓ Popularyzacja zrównoważonego rolnictwa
- ✓ Zbudowanie międzynarodowego forum współpracy przedsiębiorstw sektora
- ✓ Zwiększenie przejrzystości sektora
- ✓ Wprowadzenie globalnych standardów prowadzenia działalności biznesowej z uwzględnieniem interesariuszy

KONCEPCJA I OPRACOWANIE MERYTORYCZNE:

Katarzyna Dytrych – grupa ekspercka „Za górami, za lasami”,
Małgorzata Greszta – CSR Consulting,
Marta Szczypek

OPISY PRAKTYK:

przedstawiciele zaangażowanych firm,
Urszula Fabianiak – grupa ekspercka „Za górami, za lasami”,
Lidia Kwiatkowska – CSR Consulting

PROJEKT GRAFICZNY I SKŁAD:

Oto-Studio Piotr Zajączkowski

Wydrukowano na papierze ekologicznym
(Arctic Volume White z certyfikatem FSC)

Warszawa, maj 2018

